

Mlaš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

9. leto / številka 3

V Celovcu, dne 17. januarja 1957

Cena 1 šilling

Skupni nastop predstavnikov manjšin

Pooblaščen po svojih odborih so se v torek, dne 15. januarja 1957, sestali na Dunaju zastopniki Narodnega sveta koroških Slovencev in Zveze slovenskih organizacij na Koroškem za koroške Slovence ter zastopniki Hrvaškega kulturnega društva za gradiščanske Hrvate in so

po temeljiti presoji celotnega vprašanja člena 7 državne pogodbe sklenili naslednjo vlogo na diplomatske predstavnike Sovjetske zveze, Velike Britanije, Združenih držav Amerike in Francije na Dunaju in jo v prepisu poslali v vednost in nadaljnje ukrepanje tudi zvezni vladi:

„Narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij na Koroškem kot zastopnika slovenske manjšine na Koroškem ter Hrvaško kulturno društvo kot zastopnik hrvaške manjšine na Gradiščanskem si dovoljujejo v smislu člena 34 avstrijske državne pogodbe z dne 15. maja 1955 nasloviti na šefe diplomatskih misij Sovjetske zveze, Velike Britanije, Združenih držav in Francije na Dunaju naslednje pismo:

Po členu 34 državne pogodbe bo rok za uradno interpretacijo državne pogodbe, ki pritiče štirim veleposlanikom, potekel na koncu tega meseca. Iz tega razloga si dovoljujemo štiri veleposlanike opozoriti na dejstvo, da do danes niso bile izdane nobene izvršne odredbe k členu 7 avstrijske državne pogodbe, ki zadeva pravice slovenskih in hrvaških manjšin. V izbranih spomenicah smo 11. oktobra 1955 in 5. novembra 1955 avstrijski zvezni vladi, v šolskem vprašanju še v posebni vlogi na pristojno ministrstvo za pouk, predali konkretne predloge za uresničitev člena 7 avstrijske državne pogodbe. Iste spomenice so bile izročene tudi omenjenim štirim veleposlaništvom. Ob obletnici podpisa državne pogodbe dne 15. maja 1956 smo urgirali rešitev naših vlog.

Naša zvezna vlada je za realizacijo člena 7 določila poseben odbor ministrov pod predsedstvom zunanjega ministra. Do sedaj ta odbor ministrov, razen posvetovanja o šolskem vprašanju in naročila gospodu ministru za pravosodje, da pripravi izvršne zakone za odstavek 3 člena 7 državne pogodbe, ni ničesar drugega ukrenil. Pač pa razvijajo takozvani „Österreichische Schutzverbände“ kakor „Kärntner Schulverein Südmark“ na Koroškem, „Alpenländischer Kulturverband“ na Štajerskem in razne „Landsmannschaften“ in „Elternvereinigungen“ neovirano dejavnost, ki ima za namen, da hrvaški in slovenski manjšini vzamejo njuno svojstvenost in njune pravice. Za to so se celo povezale v „Arbeitsgemeinschaft der österreichischen Schutzverbände“. To delovanje močno podpira precejšnji del deželnega tiska na Gradiščanskem in Koroškem.

Omeniti moramo tudi, da so sodišča sodnih okrajev s slovenskim, hrvaškim ali mešanim prebivalstvom do sedaj načelno odklanjala vse posamezne vloge v slovenskem ali hrvaškem jeziku, ki se jih je poskušalo vložiti.

Ker je realizacija člena 7 avstrijske državne pogodbe za naše manjšine življenjskega pomena, smatramo za svojo pravico in svojo dolžnost, da prosimo štiri veleposlanike v smislu člena 34 avstrijske državne pogodbe, da še pred potekom osemnajstmesecnega roka posvetijo svojo pozornost uresnitvi člena 7 avstrijske državne pogodbe.

Dunaj, dne 15. januarja 1957.

Narodni svet koroških Slovencev

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem
za koroške Slovence;

Hrvaško kulturno društvo
za gradiščanske Hrvate.

Totalni teror na Ogrskem

V senci sovjetskih bajonetov, ki bi naj na Ogrskem ščitili „pridobitve“ delovnega ljudstva, takozvano ljudsko demokracijo, je Kadarjeva vlada uvedla „posebna sodišča“ proti upornikom. Ta sodišča so že izrekli dve smrtni obsodbi. Eden izmed obsojenec je Jozsef Dudas, bivši poslanec stranke malih kmetov. Pod Rakosijevim režimom je bil več let zaprt. Sodeloval je pri oktobrski revoluciji študentov in delavcev. Ko je bila ta udušena, je bil znova aretiran. Drugi obsojenec pa je 20-letni Istvan Hor-

vath, ki je baje v nekem gozdu organiziral in vodil četo upornikov.

Minuli teden je Kadarjeva vlada odredila zopetno upostavitev kolhozov, to je kmetijskih obratov po sovjetskem vzorcu, v katerih so kmetje le dninarji, gospodarji pa nad vsemi komunistični komisar. V minulih mesecih so ti kolhozi sami po sebi razpadli, podobno kot zgine sneg pri odjugu. Toda sedaj je poleg mraza v naravi nastopila na Ogrskem tudi najhujša zima političnega terora.

Nova vlada v Angliji

Po nenadnem odstopu angleškega ministrskega predsednika Anthonyja Edena (o katerem podrobno poročamo na 2. strani) je kraljica Elizabeta poverila mandat za sestavo nove vlade Haroldu McMillanu.

Novi ministrski predsednik, ki velja za vtelešeno pojavo angleškega aristokrata, je v resnici meščanske krvi. Izhaja iz družine, ki že več kot sto let poseduje cvetoče založniško podjetje. To podjetje so z marljivim delom iz nič spravili pokonci njegovi predniki, ki izhajajo z nekega siromašnega otoka ob škotski obali. Z ozirom na bogastvo družine, ki je kot lastnica založniškega podjetja imela dostop v najboljše angleške družabne kroge, je Harold McMillan študiral v Etonu, kjer je bil sošolec z Edenom. Zelo

mlad je stopil v politično življenje v vrste konzervativne stranke.

Med prvo svetovno vojno se je boril kot grenadirski častnik v Franciji, kjer je bil težko ranjen. Je zelo načitan in duhovit. Čeprav je obdarjen z močno in trdno voljo, nikdar svojega mnenja in svoje volje ne vsiljuje. Njegova žena izhaja iz ene najodličnejših plemiških hiš. Je tretja hčerka vojvode Cavendisha.

McMillanovo priljubljeno področje je zunanja politika in v dobi med obema vojnama je bil nekaj časa državni podtajnik v zunanjem ministrstvu, ko je bil zunanji minister njegov prijatelj Eden. Ko je ta leta 1941 iz protesta proti Chamberlainovi zunanji politiki popuščanja Hitlerju odsto-

pil, je podal odstavko tudi McMillan. Kroži krilatica, da je bil McMillanov poslovilni govor v poslanski zbornici mnogo bolj briljanten kot govor njegovega šefa.

Med vojno je bil nekaj časa odposlanec angleške vlade z rangom ministra pri zavezniškem glavnem stanu v Severni Afriki, čigar povljenik je bil general Eisenhower. Sodelovanje med tema dvema možema je bilo baje zelo gladko in pristrčno ter od tega časa izvira tudi prijateljstvo med obema. Zato ga je sedaj kraljica — v glavnem po nasvetu Winstona Churchilla — izbrala za novega ministrskega predsednika, čeprav ima v konzervativni stranki dosedanja Edenov namestnik Butler več pristašev. Zaradi sueške afere je namreč nastala globoka razpoka v tradicionalnem prijateljstvu in zavezništvu z Ameriko. In to razpoko je treba na vsak način zopet premostiti.

V Washingtonu so objavili, da bodo novega angleškega ministrskega predsednika kmalu povabili na razgovore v ameriško prestolnico. Tudi v Evropi, posebno v Franciji in Zapadni Nemčiji, je imenovanje McMillana izzvalo ugodne odmeve, ker le-ta velja za pristaša evropskega sodelovanja.

Volitve državnega predsednika bodo 5. maja

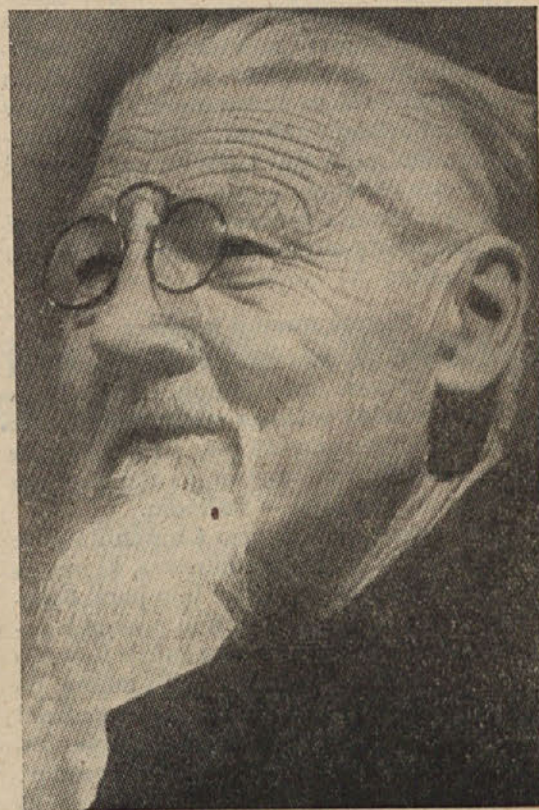
Na seji ministrskega sveta minuli torek je bilo sklenjeno, da bodo volitve novega državnega predsednika v nedeljo, dne 5. maja 1957. Volitve bodo direktne, to je: ljudstvo bo samo izbralo novega državnega predsednika. Kot odločilni dan za posest volilne pravice velja 1. marec t. l.

Določeno je tudi, da bodo morale politične stranke vložiti pri osrednjem volilnem uradu imena predsedniških kandidatov do 14. aprila, toda računati je s tem, da bodo imena že prej objavljena in naznanjena ljudstvu. Predlogi za kandidaturu morajo imeti vsaj 2000 podpisov oseb, ki imajo volilno pravico. Veljajo pa tudi podpisi petih nacionalnih svetnikov.

Madžarski begunci — težak problem za Avstrijo

Notranji minister Helmer je na seji zvezne vlade minuli torek poročal, da je zvezna vlada samo v novembru izdala za vzdrževanje madžarskih beguncev na avstrijskem ozemlju 31 milijonov šil. Za mesec december pa še račun niso zaključili, vendar je pričakovati, da bodo izdatki še višji. Od kar se je začel veletok beguncev iz Madžarske, je vlada porabila zgolj za pripravo primernih prostorov (taborišč, barak itd.) 52 milijonov šil. Minister je izjavil, da je dne 12. januarja bilo v Avstriji še 72.000 beguncev, čeprav so jih v zadnjih tednih odpeljali v druge države v zapadni Evropi in preko morja 93.000. Toda ker tok beguncev še ni usahnil in je treba računati celo z njegovim povečanjem, se nahaja avstrijska vlada na koncu svojih finančnih možnosti. Okrog 1000 beguncev se je doslej vrnilo nazaj na Madžarsko. Minister Helmer je izjavil, da vlada nikogar ne ovira pri povratku, pač pa zahteva, da povratniki poprej podpišejo izjavo, da se vračajo po lastni svobodni volji.

Izgleda, da bo transportov madžarskih beguncev v druge zapadne države kmalu konec. Direktor mednarodnega odbora za preseljevanje iz Evrope (ICEM) v Ženevi, Jacobsen, je izjavil, da je ta ustanova, ki je doslej izvršila večino transportov madžarskih beguncev iz Avstrije, izčrpala svoja denarna sredstva ter si nakopala težke dolgeve. Zategadelj bo morala v prihodnjih časih ustaviti vse transporte. Avstrijski opazovalec pri tej ustanovi dr. Liehr je izjavil, da bi ustavev transportov madžarskih beguncev izzvala novo težko krizo v Avstriji.

Arhitekt Jože Plečnik je pred kratkim umrl v Ljubljani. Bil je častni doktor ljubljanske in dunajske univerze. Njegove palače, spomeniki, cerkve in druge zgradbe stoje na Dunaju, v Pragi, Ljubljani in drugod. Bil je znan in priznan daleč preko mej svoje domovine. (Glej članek na 2. strani.)

KRATKE VESTI

Iz Amerike so vrnili nazaj v Avstrijo 7 madžarskih beguncev, ker so pri prošnji za ameriški vizum navedli lažnive podatke. Njihovi sonarodnjaki so v nekaterih izmed njih razpoznali bivše komunistične tajne policiste. V Salzburgu jih je sprejela avstrijska policija in jih dala v zapor.

Senator Lausche, ki je slovenskega porekla in ga tudi vedno s ponosom naglašava, ima v ameriškem senatu odločilno besedo. Ko se je pred dobrim tednom senat sestel, da si izvoli svoje odbore, je bilo stanje glasov med republikansko in demokratsko stranko 48 proti 48. Čeprav pripada Lausche demokratski stranki, je bil izvoljen kot neodvisen kandidat, zato ni vezan na strankino disciplino ter lahko glasuje, kakor sam hoče. Od njegovega glasu je odvisno, ali bodo večino in vodilna mesta imeli demokrati, ali pa bodo šla v prid republikancev, kajti pri enakem številu glasov odloči glas predsednika senata, ki je po ameriški ustavi vsakokratni državni podpredsednik. Sedaj je to republikanec Nixon. Kot poroča „New York Times“, senator Lausche do zadnjega trenutka ni hotel povedati, kako bo glasoval. Začeli so z glasovanjem. „Senator Lausche je sedel s sklenjenimi rokami in z navzdol vprtim pogledom. Nato se je jasno in krepko oglasil njegov „Ne“, kar je pomenilo, da je glasoval v prid demokratom. Po galerijah, ki so bile očitno natlačene z demokrati — je izbruhnil val odobravanja, in več njegovih kolegov se je dvignilo s sedežev. Stopili so k njemu in ga potapljali po rami,“ kar je najbolj splošni način za izražanje odobravanja tudi med Amerikanci. Podobni položaji se utegnejo večkrat ponoviti v ameriškem senatu in prepričani smo, da bo ugledni senator ob primernem času rad zastavil svoj veliki vpliv tudi za svoje rojake.

O nekem možu, ki pravi, da je star 159 let, poročajo časopisi iz Beograda. Ker vistem času v njegovem rojstnem kraju še niso imeli rojstnih in krstnih knjig, datum njegovega prihoda na ta svet ni nikjer zabeležen. Zato so sestavili posebno komisijo zdravnikov, psihologov in zgodovinarjev, ki bo starega Dvrdja (Jurija) Vučkoviča, tako se namreč mož imenuje, temeljito preiskali in izprašali, da ugotovijo njegovo starost.

Politični teden

Po svetu ...

Eden je odstopil

Minuli četrtek je angleški ministrski predsednik Anthony Eden, podal v roke kraljici Elizabeti ostavko svoje vlade. Naslednji dan se je tudi odpovedal svojemu sedeu v parlamentu, kateremu je pripadal dobrih 33 let. V 26. letu starosti je bil izvoljen prvičkrat za poslanca, v 27. letu življenja je prevzel prvo vladno mesto kot parlamentarni podtajnik v zunanjem ministrstvu. V času med obema vojnama je veljal za najbolj vnetega pobornika evropskega sodelovanja v tedanji Ligi narodov. Leta 1940 je bil zunanji minister v vladi neslavno znanega Chamberlaina, ki je upal, da bo z „drobtinami“ na račun nemških sosedov potolažil Hitlerjev apetit. Eden se s Chamberlainovo popustljivo politiko ni soglašal in je zato odstopil.

Najznačilnejša poteza Edenove osebnosti je bila odpor proti diktaturam in mržnja do diktatorjev.

Blesteč zunanji minister

V vojnem kabinetu Winstona Churchilla je zopet prevzel zunanje ministrstvo. Toda njegova uradna dolžnost mu je naložila, da je moral kmalu skleniti pakt na življenje in smrt z drugim diktatorjem, ki za Hitlerjem ni prav nič zaostajal — Stalinom.

Pod vodstvom Winstona Churchilla se je Eden razvil v zunanje ministra, ki mu ga v njegovem času gotovo ni bilo para. Sodeloval je pri vseh medvojnih in povojnih pogajanjih. Z njegovim sodelovanjem je prišlo do povojne razdelitve sveta v dva tabora, po drugi strani pa pripada njemu znatni del zaslug za ustanovitev mednarodne organizacije za čuvanje miru — Združenih narodov. Ironija usode je hotela, da je bil prav on, ki se je tako iskreno trudil za ustanovitev te organizacije, komaj po desetih letih njenega obstoja obsojen po njej kot napadalec.

Podvig proti Egiptu je pokopal Edenovo politično kariero. Obenem je zapečatil politično vlogo, ki jo je dobro stoletje Velika Britanija igrala na Bližnjem vzhodu. Sedanje težave niso samo vzrok Edenove napačne odločitve za oboroženi napad na Egipt, ampak posledica daljšega razvoja, ki ga označuje stalno upadanje Velike Britanije kot svetovne in kolonialne sile. Eden, ki je preživel svojo mladost v zadnjem razdobju britanske svetovne veličine, je upal, da ima ostareli britanski lev še toliko sil v sebi, da bo vsilil svojo voljo egiptovskemu predsedniku in diktatorju Nasserju. Toda ko je prišlo do končnega obračuna, se je pokazalo, da danes odločajo v svetu druge sile.

Ko je Sovjetska zveza, ki kljub težavam v satelitskih državah ter v lastni notranjosti, še vedno predstavlja svetovno silo prvega reda, zagrozila s pošiljativjo prostovoljcev v Egipt ter raketno vojno, obenem pa Amerika izjavila, da sovjetskega posega na Bližnji vzhod ne bo mirno gledala, je Edenu, ki mu gotovo ni moč odrekati iskrene volje po ohranitvi miru, zmanjkalo sile, da prevzame nase odgovornost za sprožitev nove svetovne vojne. Zapovedal je ustavitve bojnih operacij ob Sueškem prekopu vprav v tre-

nutku, ko je bila popolna zasedba te življenjsko važne vodne poti le še sprehod po ravni puščavi za britanske, francoske in izraelske čete, kajti egiptovska vojska je že bila večidel uničena in razpršena.

Edena, ki je nastopil politično dediščino po eni izmed največjih političnih figur angleške zgodovine, Winstonu Churchill, gotovo narava ni obdarila s tako velikimi darovi kot njegovega prednika in učitelja. Moral je tudi dolgo čakati — do svojega 58 leta — na prevzem oblasti, kajti stari Winston se je umaknil z ministrskega stolčka šele v 80. letu starosti.

Neki ameriški list je Edena označil kot „enega izmed največjih zunanjih ministrov, a enega izmed najbolj nesrečnih ministrskih predsednikov“ Velike Britanije. Največja nesreča v politiki je — biti brez zadostne moči za obrambo svojih interesov in za izvedbo svojih načrtov.

Odmev na Eisenhowerjevo doktrino.

Med tem se pa borba za politični vpliv na Bližnjem vzhodu ter za gospodarstvo nad neizmernim petrolejskim bogastvom tega prostora razvema v vedno večjo silo. Ameriška vlada že pripravlja načrte za konkretno izvedbo Eisenhowerjeve doktrine, ki (kot smo poročali v prejšnji številki) predvideva pošiljanje ameriških čet v ta prostor, ako bi bil ogrožen po komunističnih napadali, ter veliko gospodarsko pomoč zaostalim arabskim državam.

Sovjetska vlada je „Eisenhowerjevo doktrino“ za Bližnji vzhod označila kot „imperializem“, med tem pa sama koplje orožje v Siriji ter hujska državo Jemen v južni Arabiji proti Angležem, ki še vedno sedijo v oporišču Aden. Nad političnim „mrličem“ Edenom se obe glavni sili sveta borita za angleško „dediščino“ na Bližnjem vzhodu.

... in pri nas v Avstriji

Po pogrebu državnega predsednika

Znatni del minulega tedna je v znamenju žalnih svečanosti ter pogreba pokojnega državnega predsednika, dr. Körnerja. Ogromna udeležba ljudstva je pokazala priljubljenost Teodorja Körnerja. Presegla je celo številke ob pogrebu pokojnega dr. Rennerja. Dočim je imel dr. Renner samo civilni pogreb, je bil dr. Körner pokopan z vsemi cerkvenimi častmi. Obrede je ob veliki asistenci opravil dunajski nadškof dr. König.

Tudi v tem vidijo nekateri znak za nadaljnje zblizanje med kat. Cerkvijo in socialistično stranko v Avstriji. Kot smo že pred tedni poročali, so socialisti na svojem letnem občnem zboru odpovedali naukom marksizma kot ideološke doktrine, ki temelji na zanikanju Boga in vere. Omejili so veljavnost marksistične doktrine zgolj na družbeno življenje, in še tu pretežno na gospodarstvo. Tako je v zadnjih dneh eden izmed vodilnih socialistov, bivši angleški ministr. predsednik Attlee izustil krilatico, da je angleškim socialistom mnogo več koristnega za svoj nauk dobil iz sv. pisma kot iz knjig Karla Marksa. Pristavil je še, da je „Biblija presneto nevarna revolucionarna knjiga“, če jo natančno bereš...

ozirajo pa se na male ljudi, ki niso bili v prvi bojni črti, a so morali dostikrat še več trpeti od vojakov. Roman je najboljšo dosedanje Turnškovo delo.

Več kot romanov je izšlo povesti. Te so z redkimi izjemami vse zajete iz partizanskega življenja.

Ivan Potrč: Zločin, kronika. Pisatelj opisuje zadnjo pot dveh komunističnih voditeljev, ki so ju aretirali aprila 1929 v Zagrebu in ustrelili na avstrijsko-jugoslovanski meji. Vse dejanje se izvrši v dveh dneh, toda pisatelj poseže v misli obeh voditeljev tudi nekoliko nazaj, zlasti v dobo aretacije in mučenja na policiji. Kakor je gotovo zločin, da so ju brez obsodbe ustrelili, in ga pisatelj obsoja, prav tako je zločin, da so „neznanči“ likvidirali pred aretacijo nekaj ljudi in da aretiranca močno želite, da bi likvidirali tudi njunega ovađuha, česar pa pisatelj ne obsoja. Knjiga je tendenčna, značaji so podani črno-belo, zato kronika nima kake večje umetniške vrednosti.

Ivan Bratko: Teleskop. To je kronika o pobegu osmih zapornikov iz taborišča v Gonarsu. Junaki niso psihološko označeni, ker se je pisatelj v glavnem omejil na kopanje rova in na beg.

Anton Ingolič: Deček z dvema imenoma. Povest je mladinska in obnavlja znano usodo Iana Firečnika, ki so ga med vojno odpeljali v Nemčijo in tam posinovili. Ko ga prava mati najde, ji ga nočejo vrniti. Obrne se na zavezniško sodišče, ki ji ga šele v drugi pravdi prisodi. Pisa-

Socialistični listi o zblizanju s Cerkvijo:

Tudi v raznih socialističnih listih so se v zadnjem času pojavili članki, ki izražajo mnenje, da spricho temeljitega ideološkega preokreta avstrijskih socialistov pač tudi Cerkvi ne bo težko storiti potrebne korake k zblizanju. Na nedavni dušno pastirski konferenci je dunajski nadškof dr. König poudaril, da mora Cerkev najti pot v duše delavcev.

V političnih krogih pa se širijo vesti, da so baje že v teku neuradna pogajanja med eksponenti Cerkve in socialistične stranke za ureditev vprašanja konkordata, s katerim je povezan ves kompleks spornih vprašanj šolstva, zakonske zveze ter povrnitev Cerkvi po nacistih zaplenjenega premoženja. Menda socialisti ne vztrajajo več na svojem odklonilnem stališču do konkordata, skrbijo jih le, da ne bi lovorik za morebitni sporazum pobrala OeVP.

Cerkveni krogi pa imajo tudi povsem naravno in razumljivo željo, da spravijo vprašanje konkordata in ostalih zadev iz začaranega kroga, v katerega so zašla spricho sedanjega političnega položaja. V resnici je namreč tako, da sta edina nespravljiva sovražnika konkordata komunistična stranka in VdU („neodvisneži“, ali pravilneje pretežno bivši nacisti). Pri vseh dosedanjih volitvah sta obe stranki tekmovali za glasove „neodvisnežev“. Zato je tudi Ljudska stranka naglašala svojo „neodvisnost“ od Cerkve ter svojo posvetnost. V njej sami pa je tudi znatno število ljudi, ki so versko mlačni, ali celo izstopili iz Cerkve, oziroma se šele pred kratkim vanjo ponovno vpisali in so zato zavzemali konkordatu sovraženo stališče. Tako škofje pri svojem prizadevanju niso dobili resnične podpore pri stranki, ki sicer velja za „katoliško“ in so zanjo avstrijski katolici v pretežni meri glasovali.

Po drugi strani so pa v socialističnih krogih videli, da si z nacionalističnimi in protiverskimi parolami niso pridobili kaj prida glasov in si utira pot spoznanje, da bi pomirjenje s Cerkvijo tudi izboljšalo njihov položaj pri versko zavednih, a „razredno“ manj „prebujenih“ slojih. Brez ozira na to pa je v interesu verskega miru ter splošnosti, da se še odprta vprašanja med Cerkvijo in državo primerno uredijo na temelju krščanske pravičnosti.

Priprave za volitve novega državnega predsednika

Ko se zamirajo zadnji zvoki žalnih koračnic za dr. Körnerjem, pa se politične stranke že marljivo pripravljajo za volitve novega poglavarja države. Čeprav predlagajo nekateri, posebno iz razlogov varčevanja, da naj novega predsednika izvolita obe zbornici parlamenta, pa se glasijo uradne izjave predstavnikov obeh vladnih strank v prid direktnih volitev, to je, da naj ljudstvo samo voli, kot to določa tudi naša ustava. V tem smislu je že bil parlamentu predložen poseben zakon, ki bo verjetno brez nadaljnega sprejet. Politične stranke že postavljajo tudi kandidate in je tendenca obeh strank, da najdeta za to mesto osebnost, ki uživa sloves nepristranosti, ker bo le politično nevtralna osebnost mogla pridobiti večino ljudstva zase. OeVP je o tem sklicala posebno posvetovanje na Semmering, pa tudi vodstvo socialistične stranke je že razpravljalo o tej zadevi.

telj se je zelo tesno naslonil na resnične dogodke, zato manjka povesti domišljije in pesniškega poleta. Pričakovali bi tudi več tragike, ki je v delu skoraj ni, ker se dečku v Nemčiji zelo dobro godi in ga morajo skoraj s silo odpeljati na pravi dom. Šibko so podane tudi nekatere osebe, zlasti časnikar Perko in dečkov rednik.

Ingolič je napisal tudi povest Tvegana pot. V njej pripoveduje o treh slovenskih dečkih, ki pobegnejo iz nemškega taborišča in se preko Češke in Avstrije vrnejo domov. V povesti se razvija vse preveč gladko in po naprej določenem načrtu in premalo je verjetnosti.

Jancz Švajncr: Streli ob meji. Povest se godi pred vojno na štajerskem ob meji. To je prvo pisateljevo delo in je šibko po psihološki poglobitvi, brez trdne notranje povezave in sistematične gradnje značajev. Švajncr je izdal tudi knjigo zgodb iz svoje mladosti: Junak na kolcih. Knjiga je boljša od prejšnje.

Tone Seliškar: Posadka brez ladje. To je nova Seliškarjeva mladinska povest v dveh delih, nekaj dvojček Bratovščine Sinjega galeba. Godi se med vojno in nosilci zgodbe so otroci, ki jih zaneše iz Dalmacije v Afriko in Italijo, nazadnje pa postanejo nekaki ustanovitelji partizanske mornarice. Zgodba je razgibana, le preveč slučajev nastopa v njej.

(Dalje prihodnjič)

Ob smrti arhitekta Plečnika

Na dan sv. Treh kraljev je umrl v Ljubljani arhitekt Jože Plečnik, redni profesor za arhitekturo na ljubljanski univerzi, častni doktor ljubljanske in dunajske univerze, član Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter številnih inozemskih umetniških akademij.

Rodil se je bil pred 84 leti v Ljubljani kot sin skromnega mizarkega mojstra. Oče ga je tudi namenil za mizarja. Toda deček je kmalu pokazal nenavaden risarski talent in kranjski deželni odbor mu je podelil podporo, da je mogel oditi na obrtno šolo v Gradcu, da se izpopolni v — mizarški obrti. V Gradcu pa so Plečnikovi učitelji spoznali njegov izredni dar, kajti risal jim je tudi osnutke za opremo stanovanj. Napotili so ga naprej na Dunaj. Tam je na neki razstavi arhitekta Otona Wagnerja spoznal svoje poslanstvo. Zaprošil je za sprejem na šolo, kjer je Wagner poučeval. Bil je sprejet. Otto Wagner, ki je v zadnjih desetletjih minulega stoletja reformiral dunajsko arhitekturo ter jo osvobodil spon suženjskega posnemanja klasičnih vzorov, je postal pozoren na skromnega fanta iz Kranjske. Pomagal je mlademu Plečniku na Umetnostno akademijo, visoko šolo za arhitekturo. Tu je šele do polne mere razvil svoje sposobnosti in kmalu postal ljubljeneč svojega mojstra in dobrotnika Wagnerja, ki je bil takrat na višku svoje slave. Oddajal mu je tudi manjša in večja naročila. Tako je Plečnik v letih ob prelomu stoletja zgradil vrsto stavb na Dunaju, ki so ga postavile na prvo mesto pred mladimi arhitekti. Njegove najpomembnejše ustvaritve iz dunajske dobe so Zacherlova trgovska hiša v središču mesta, drzna konstrukcija cerkve Sv. Duha v mestni četrti Ottakring, Rotunda v Pratru, Luegerjev spominski vodnjak in veliko število zasebnih vil in stanovanj. Značilno za tedanji čas je dejstvo, da so morali vprašati v Rim za dovoljenje za gradnjo cerkve Sv. Duha, kajti Plečnik je predlagal uporabo novih, doslej pri cerkvenih stavbah neobičajnih materialov. Bila je v vsej avstroogrski monarhiji to prva cerkev v armiranem betonu. Po Wagnerjevi smrti ga je proforski zbor predlagal za njegovega naslednika na Umetnostni akademiji, vendar je prosvetno ministrstvo trikrat ponovljeni predlog proforskega zbora odklonilo. Bili smo že v dobi narodnostnih bojev v tedanji Avstriji in predlaganec takrat ni mogel postati profesor na dunajski Akademiji, ker se je pač pisal Plečnik.

Odšel je leta 1911 v Prago, ki ga je sprejela z bratsko toplino. Kot znak svoje hvalečnosti ji je podaril mnogo umetnin. Po ustanovitvi Čehoslovaške leta 1918 ga je prvi državni predsednik Masaryk pozval, da preuredi starodavni grad čeških kraljev v Pragi, ki je bil dolga stoletja zapuščen, v sedež državnega poglavarja obnovljene češke države. Hradčani so eden izmed najpomembnejših spomenikov Plečnikovega genija. Pridobil si je tudi evropski sloves. Po Masarykovem naročilu je izdelal tudi načrte za poletno rezidenco čehoslovaških državnih predsednikov v Lanyh. Pomudil so mu profesor na praški umetnostni akademiji, toda vabilo je odklonil. Klicala ga je že domovina, kjer je bila leta 1919 ustanovljena slovenska univerza v Ljubljani. Postal je redni profesor za arhitekturo in je poučeval nad 37 let. Vzgojil je generacijo mladih arhitektov.

Obenem pa je delal kot svobodni arhitekt. Lice slovenske prestolnice Ljubljane nosi Plečnikov pečat. Po vsej Sloveniji so posejani njegovi spomeniki, cerkve, kapele, hiše in palače. Med njegovimi večjimi deli omenimo le Univerzitetno knjižnico v Ljubljani in Zale. Tam je namesto vzdusljihih mrtvašnic, kot smo jih vajeni srečavati po večjih mestih, ustvaril vrt miru in upanja na svidenje nad zvezdami, res edinstvena zamisel, ki ji ni enake v Evropi.

Iz Ljubljane je ustvaril arhitektonsko zaključno celoto, ki ohranja lepote starih baročnih mestnih delov glavnega mesta vojvodine Kranjske in jih harmonično združuje z novimi četrtmi, ki so nastale po prvi svetovni vojni, ko je Ljubljana postala prestolnica združenega mladega in krepko razvijajočega se slovenskega naroda.

Pa tudi izven Slovenije, v južnih pokrajinah Jugoslavije stojijo mnoge njegove ustvaritve, povečini cerkve in kapele. Bil je globoko veren človek in je svojo vero izpovedoval v vseh časih. Še pred kratkim je pisal nekemu svojemu učencu, ki živi v Celovcu: „Jaz vam želim, da bi bili srečni, blagoslovljeni tako telesno z zdravjem, predvsem pa dušno — kar pomeni tisto lepo čisto in notranje življenje, ki blaži odnose med ljudmi in žari iz slehernega opravljenega dela... Celotno naše življenje je ena sama velika skrivnost, edino, kar je jasno, je brezmejna božja prizanesljivost in usmiljenje.“

Pokopali so ga na njegovih žalah, toda ne v kaki mogočni grobnici, ki bi si jo bil lahko sam postavil, ampak pod nekim samotnim, mogočnim borovcem. Sam je hotel tako.

Pogrebne obrede je opravil ljubljanski škof, v mrtvaškem sprevodu pa so bili tudi vodilni predstavniki oblasti, s predsednikom vlade na čelu, osebnosti iz javnega in kulturnega življenja; bil je to edinstven državni pogreb, prisostvovala mu je ogromna množica ljudstva. Pravijo, da je bilo toliko ljudi na žalah kot za Vse svete.

KULTURNI OBZORNIK

MARTIN JEVIKAR:

Slovenska knjiga doma in po svetu

(Nadaljevanje)

Vlado Hačjan: Pomlad vnukov. Včerajšnji roman, ki se izteka v naših dneh. Tudi ta roman je partizanski od ostalih se razlikuje le po novem načinu obdelave. V glavnem gre za usodo Novakove družine, kakor jo pisatelj pripoveduje. Novakova mama in jo dopolnjuje pisatelj sam. Novekova mama je imela tri sinove: eden je bil terenek, drugi likvidator v Ljubljani, tretji pa partizanski poveljnik. Vsi trije so padli. Pisatelj jih naslika z že običajnimi barvami, le na koncu Novakova mama nekoliko pozabavlja čez sedanjost ureditev življenja, a zelo „konstruktivno“. Vsega zla so po njenem krivili razni nižji oblastniki. Roman je pisan v prvi osebi.

Metod Turnšek: In hrumela je Drava. Roman se godi med drugo svetovno vojno deloma na štajerskem, deloma v Ljubljani. Tako kaže razmere v obeh zasedenih delih Slovenije, veže pa ju ljubezen med akademikom Stefanom in osmošolko Alenko. Stefan, ki živi v Ljubljani, se zboji za svoje dekle in gre ponjo na štajersko. Po mnogih težavah prideta, končno srčano na cilj. Roman je veskrozi napet in zanimiv ter dobro prikazuje trpljenje preprostim ljudem med vojno. V tem je glavni pomen Turnškovega romana v slovenski vojni

Slavenska zemlja JE PREDSTAVIL SVETU

OB KNJIGI DORETA OGRIZKA: „JUGOSLAVIEN“, ZALOŽBA KURT DESCH, MÜNCHEN.

Slovenski narod je kljub svojemu skromnemu številu dal in še daje v skupno duhovno zakladnico človeštva znanstvenike, arhitekte, slikarje, kiparje, muzike, pesnike in pisatelje, plesalce in operne pevce. Pariški balet in dunajska opera bi mogla reči dandanašnji lepo besedo o prvovrstnih slovenskih umetnikih.

Med pomembne osebnosti, ki so se uveljavile v velikem sveto, je Doré Ogrizek, Slovenec s Krasa. Prišel je v Pariz že pred zadnjo vojno. Lotil se je izdajanja knjig in v zadnjih letih se je uveljavil kot urednik in izdajatelj čudovite knjižne zbirke „Le monde en couleur“ — „Svet v barvah“ —, v kateri predstavlja razne narode in dežele na zelo zanimiv in prijeten način. Pred mano leže nemški prevodi štirih njegovih knjig: Grčije, Jugoslavije, Italije in Nemčije. Težko in skoraj nemogoče je z besedo opisati bogastvo kulture, ki veje z vsake strani te izdaje: z originalnih umetniških slik, z barvnih fotografij, z vinjet in gospodarsko-demonstrativnih skic, zemljevidov in načrtov, iz literarnih, umetniških in narodopisnih esejev, iz zgodovinskih in turističnih prispevkov. Vsaka od teh knjig šteje okrog 400 strani, je okusno, moderno opremljena in, kar je glavno: teksti niso pristranski, niso propagandistično usmerjeni ne za to ne za drugo „linijo“.

Ogrizek zna s spretno roko urednika in organizatorja poskrbeti, da človek spozna v teh knjigah narode s prispevki izpod peresa in čopiča resnih,

razgledanih, svetovno znanih kulturnikov.

Imenoval bi na priliko samo nekaj sodelavcev ene izmed knjig te zbirke — Nemci jo imenujejo „Die bunte Welt“ — Verlag Kurt Desch, Dunaj, München, Basel — in sicer Jugoslavije: Izidor Cankar, Ante Kovač, Franjo Baš, Božidar Jakac, Miha Maleš, Pregelj, Marcel Schneider, Pierre Noel, Beuville i. pd.

V znamenju take zbirke, ki bi obsegala vse države Evrope in sveta (in podoba je, da se Ogrizek trudi za tak načrt), bi šele prejela misel o sožitju narodov po načelu: v pestrosti in enakopravnosti je rešitev — tisto potezo, ki izključuje zapostavljanje, zanikanje in zatiranje vsega, česar človek ne pozna. V tem smislu opravlja Ogrizek delo neprecenljive važnosti in kdor bo prebral ali pregledal vsaj eno njegovih knjig, mu bo iz srca želel zdravja in veliko uspehov pri nadaljnjem trudu.

Marcel Schneider, Francoz iz Porenja, temeljit poznavalec Slovenije, je zapisal v svojem prispevku o Ogrizku med drugim: „Kdo ve, ali je v svoji mladosti, ko je pasel ovce in telice, kdaj sanjal o tem, da bo lepega dne vodil založbo? Kakorkoli, o svoji domovini rad pripoveduje in odeva lov na polje v pravilčno zamaknjenost jesenskih noči in sijočih bakel, kakor da poslušal starodavno slovensko balado...“

Naj prevedemo prav iz njegovega esaja o Sloveniji nekaj mest:

Lepa zemlja in napredujoč narod

Slovenija predstavlja na severu in zahodu vrata v Jugoslavijo. Turiist, ki se mu dandanašnji vedno in povsod samo mudi, meni, da se je že dovolj oddolžil slovenski pokrajini, če je bežno pogledal v Ljubljano in Bled.

Potniku pa, ki stopi v Slovenijo z odprtimi očmi in ušesi, odgrne ta gorata in molčeca dežela dostop do svojevrstnega sveta.

Zgodovina Slovenije je vrsta usodnih udarcev, ki jih je preživela kakor po kakem čudežu. Kako se je mogla Slovenija — kot mejna krajina avstrijskega cesarstva — zoperstavljati celih tisoč let germanskemu pritisku? To dejstvo je ponos — in zasluži, da ga občudujemo.

Slovenija zavzema v Evropi ključni položaj: med Alpami in Jadranom, med Donavo in Benetkami, med Balkanom in Zapadom. Ta eksponirani nasip slovanskih dežel, povezovalni člen k Italiji in german-skim deželam, je vzbujal med svojimi sosedi kot prehodno področje in mednarodno prometno središče spet in spet pohlep po oblasti. Današnja Slovenija zavzema sicer le še tretjino tistega ozemlja, ki so ga naselili v 9. stol. staroslovanski predniki sedanjih Slovencev, toda še vedno nudi dovolj prirodnega bogastva in zemljepisnih prednosti, da koga zvabi, ki bi se je polastil.

V času avstrijske vladarje bilo slovensko duhovno središče na Koroškem. Z napredujočim pomemčevanjem se je narod (slovenski) umikal polagoma vedno bolj proti jugu, tako da se je premestilo srce obrambe iz Celovca v Ljubljano.

To številčno malo ljudstvo je veliko v svojem pogumu in v svoji ljubezni do domovine. V teku tisočletnega tujega gospodstva bi bilo moglo zginiti tisočkrat z zemljevida: bodisi v vdori barbarov, z zatiranjem v času kmečkih uporov v srednjem veku ali v 18. stoletju.

Da se je Slovenija kljub temu ohranila, se ima zahvaliti svojemu ljudstvu, ki je bilo vedno zvesto svojemu jeziku. S samostojnim jezikom je Slovenija mogla ohraniti svojega duha in svoje navade. Jezik je trdnjava, svetišče kakega naroda. Ti gorjanci, ti tlačani stoletja in stoletja so mogli rešiti svojo narodno samobitnost tudi kot člen germanske države, ker so bili zvesti narečju tistih Slovanov, ki so se naselili v teh krajih konec 6. in začetek 7. stoletja.

In ko Marcel Schneider opiše slavno zgodovinsko obdobje raznih ustoličenj slovenskih koroških vojvod na Gosposvetskem polju, nadaljuje: „Zgodovina Slovenije je zlasti še borba za ohranitev in dedovanje lastnega jezika. Kajti resnično smo otroci svojega jezika in ni prazna beseda, kadar rečemo materin jezik. Vsaka beseda, ki jo izgovorimo v domačem jeziku, navezuje duhovni stik, ki nas veže z materjo.“

Slovenski jezik je slovanski narečje, v katerem živijo dalje številne starinske oblike, kakor n. pr. dvojina, kakor v klasični grščini: že samo to dokazuje njegovo visoko starost in nepopačenost...

Dandanes v Sloveniji ni nepismenih ljudi in ta mali narod ima svojo univerzo, svoje akademije, deset državnih gledališč, last-

ne založbe in duhovno dejavnost, ki zavzema svoje mesto v evropskem koncertu.

Slovensko ljudstvo združuje v sebi nasprotujoče si lastnosti: lirično je in delavno, zasajano in krepkosto; ničesar ne ljubi tako kakor mahiniti jo po dolinah in planinah. Toda tudi napredovanje dežele mu je pri srcu. Slovenija je prva med jugoslovanskimi republikami v pogledu na industrijski razvoj, rudarstvo in izkoriščanje vodne sile. Tako vidimo pogum in vztrajnost, roko v roki z ljubeznijo do poezije; smisel za stvarnost z melanholijo in uravnano dejavnost s silami sanj.

Slovenski ljubezni do umetnostnega izživljanja je Marcel Schneider posvetil posebno poglavje, naslovljeno:

Slovenski genij

„Ljudska pesem. Pregovor pravi, da trije Slovenci zadostujejo za zbor: voznja s čolnom, kozarec v taberni, vojska in prazniki, iz katerih sestoji naše življenje — vse prebuja v njih nagnjenost za muziko. Četverglasno pojejo in vsak obvlada svoj glas, ne da bi se bil naučil lestvico tonov. Tu pa tam podpre melodijo kaka harmonika; navadno pa zvenijo glasovi sami, sonorno in dobro barvano, v lepi harmoniji. Čul sem

Zanimiva knjiga msgr. Škerbca:

„PREGLED NOVODOBNEGA SLOVENSKEGA KATOLIŠKEGA GIBANJA“

Te dni je izšla v samozaložbi avtorja in v tisku Mohorjeve družbe v Celovcu knjiga, ki obravnava novejšo zgodovino Slovencev, od I. katoliškega shoda v Ljubljani 1892 pa do razpada habsburške monarhije leta 1918. Spisal jo je msgr. Matija Škerbec, ki živi v Združenih državah. Knjiga ima naslov: „Pregled novodobnega slovenskega katoliškega gibanja“, I. del.

Doba, ki jo opisuje ta zanimiva knjiga, je čas krepke narodne rasti slovenskega ljudstva, ki se je iz prebivalcev različnih avstrijskih kronovin razvijalo v enovit narod, tako v kulturnem kot političnem in gospodarskem pogledu. Obenem pa je tudi doba največjega razmaha katolicizma na slovenskih tleh, ki je postal prava gonilna sila vsega narodnega življenja.

O tej dobi je že bilo marsikaj napisanega, posebno ob priliki raznih obletic, spominskih proslav, ki so vodilno sodelovali pri tem razvoju, nimamo pa še zaokroženega zgodovinskega dela o tem razdobju. Glavni vzrok za to vrzel je gotovo v tem, da je ta doba v času med prvo in drugo svetovno vojno bila še preveč sveža in preblizu za obe objektivno zgodovinsko obdelavo. Po letu 1945 pa so politične in druge ovire preprečile nepristransko obdelavo te snovi, tako v domovini kot izven nje.

Zato ima slovenska javnost o tem razdobju nepopolno sliko, kot so ji jo pač nudile priložnostne obdelave, ki so bile večkrat pod vplivom konkretnih političnih okoliščin.

Knjiga dekana Škerbca je nov, zelo zanimiv doprinos, ki bo gotovo izpolnil znatno vrzel v naši publicistiki ter koristno služil zgodovinarjem pri obravnavi tega po-

mno te pesmi, prastare, zastarele in novejšje: omamile so me s svojo pestrostjo ritma in glasov, s svojimi tveganimi modulacijami in svobodo svoje pesniške fantazije. Mnogo jih diha žarečo otožnost; najbolj vse se izzvenijo v skrajno razposajenost, ne da bi zdrknile v vulgarnost ali banalnost. Zdrave so kakor zrak gora, jasne kakor voda gorskih vrelcev.

Shakespeare in Molière. Poleg petja igra gledališče pri Slovencih veliko vlogo. Samo predstavljajmo si, da taka mala republika vzdržuje deset državnih gledališč, od tega kar štiri v Ljubljani! Mimo amaterskih skupin in improviziranih ansamblov ob posebnih praznikih.

Nagnjenje do zborovskega petja vodi v dramo: Staviti nasproti različne glasove pomeni zaroditi neko dejanje. Nič manj kot petje ljubijo Slovenci igro, ki se ji predajajo z vso svojo bitjo, z vsem svojim telesom. Z naravnim instinktom vedo, da umetnost igranja ni samo v izgovorjenih besedah, ampak v plastičnem oblikovanju, plesu, mimiki — v skupnem delovanju telesa in duše. Rojeni igralci so, ki se ne zaneajo toliko na tehnična sredstva svoje umetnosti kot na svojo inspiracijo. (Konec na 5. str.)

membnega razdobja. Osvetljuje v novi luči, marsikaj, kar smo bili doslej vajeni videti drugače.

Hrbtenico Škrbčeve knjige tvori opis političnih, gospodarskih in kulturnih razmer na Kranjskem, vendar pisatelj povsod, kjer to narekuje potreba, posega v splošno slovensko dogajanje; podaja tudi sliko razvoja v ostalih slovenskih pokrajinah, posebno na Koroškem, Spodnjem Štajerskem in Goriškem. Ta opis je prepleten s številnimi pisateljevimi osebnimi spomini na pomembne dogodke in vodilne osebnosti tedanje dobe, kot ljubljanskega škofa in poznejšega prvega slovenskega kardinala Jakoba Missija, dr. Šušteršiča, dr. Janeza Ev. Kreka, dr. Korošca in druge. Posebno pomembni so pa podrobni podatki o mogočem razvoju združništva, ki je bilo glavno orožje slovenske narodne in gospodarske samopomoči proti vdiranju nemškega kapitala in njegovih pomemčevalnih naklepov.

Čeprav izraža knjiga osebna piščeva gledanja, s katerimi marsikdo ne bo soglašal, posebno pri svojevrstnem opisu vloge Jan. Ev. Kreka, smo prepričani, da jo bo vsakdo z zanimanjem bral in mu gotovo ne bo žal, da si jo je nabavil.

Šele pri branju te Škrbčeve knjige bodo marsikom postali jasni vzroki nekaterih tipičnih, ali kot nekateri pravijo „narodnih“ slabosti, ki so povečini plod tisočletne nam nenaklonjene zgodovine. Obenem pa se bo v njem utrdila vera v pristno, nezmljivo življenjsko silo našega zdravega naroda ter zaupanje v njegovo nadaljnjo rast. Cena knjige v Avstriji je 18.— šil. Poštino se računa posebej. Naročila sprejema tudi Mohorjeva družba, Viktringer Ring 26, Celovec-Klagenfurt, Austria.

FRAN ERJAVEC, PARIZ:

KOROŠKI SLOVENC

II. DEL

4. Za cerkovnike naj se nameščajo zgolj osebe, ki bi bile zmožne prevzeti tudi poučevanje.

5. Razen navedenih naj bi ustanovili na podeželju šole še v Bistrici na Zilji, v Šmihelu pri Rožku (tako imenuje Apih v „Carinthii“, l. 1903, kraj Semišvavče [St. Lamprecht]), Blatogradu, Vrbi, Pokrčah in v Ženeku. Tamošnja zemljiška gospodstva naj v 6 tednih sporazumno z župniki predlagajo učitelje in pripravijo stanovanja zanje ter prostore za šole, a k učiteljski plači naj bi se prispevalo letno kvečjemu po 15 gld, razen tega naj bi pa zastoj razdelili še nekaj učbenikov.

To je bil prvi smotrni načrt za organizacijo ljudskega šolstva na Koroškem. Pri njem je posebno zanimivo to, da je upošteval slovenske predele v mnogo večji meri nego nemške. Vzrok je bil pač predvsem ta, da je bilo slovensko podeželje tedaj še sploh skoro brez šol in da je bilo na njem razmeroma mnogo več samostanov, ki so oskrbovali tudi številne svoje župnije in ravno na sodelovanje redovnikov so oblasti v prvi vrsti računale. Glede na to se je deželno glavarstvo takoj tudi obrnilo na samostanske predstojništva in na ordinariate s prošnjo, da se izjavijo o teh načrtih. Podoben poziv je poslalo tudi zemljiškim gosposkam, da „naj v teku šestih tednov pod kaznijo 3 cekinov“ sporazumno z župniki poročajo, kje naj bi se ustanovila šola in kje bi se ta ter učitelj nastanila. Za neobhodna popravila je obljubila kvečjemu po 8 gld prispevka, za učitelja pa po 15 gld letno.

Vetrinjski opat M. B. Winterl je odgovoril, da ni v njegovem okolišu nobenega večjega kraja, kjer bi se mogla ustanoviti šola, a v samostanu samem je itak že iz davnine šola, kjer poučujejo dečke v branju, pisanju, računanju in glasbi. Nekateri kmetje pošiljajo sinove tudi v bližnji Celovec, zaradi česar bi bila še kaka nova šola odveč. — V Žihpolju je le hiša za duhovnika ter cerkovnik in krčmar, ki sta oba nepismena, precej oddaljeno pa še nekaj raztresenih kmetij (za ustanovitev te šole se je l. 1768. brezuspešno pogajal z opatom tudi lavantinski škof). — Osojski opat je javil, da njegov revni samostan nima sredstev niti za vzdrževanje učitelja, a v Vernberku je samo letovišče za redovnike. — Grebinjski prošt je sporočil, da je jako rad pripravljen poskrbeti tudi za šolo, toda starši bi gotovo ne hoteli pošiljati svojih otrok vanjo, ker „jih puste rajši brez šol rasti kot divjake“. — Iz St. Pavla so odgovorili, da poučuje tam organist že od nekdaj tudi otroke v branju, pisanju, računanju in verouku, eden izmed redovnikov pa snov za prve štiri razrede latinskih šol, s čimer je že dovolj poskrbljeno za pouk otrok. — Ostali samostani so prosili, naj se jih oprosti še skrbi za šole. — Lavantinski škof je menil, da bi se prišlo najlažje do sposobnih učiteljev na ta način, da bi se že dosedanje bolj nagajale, druge obljubljene predloge pa je morala deželna oblast ponovno terjati od njega. Tudi deželni stanovi spričo svojih preskromnih sredstev niso bili voljni prevzemati še kakih novih stroškov za šolstvo.

Iz navedenih odgovorov lahko posnemamo, da niso vzbudile vladne pobude nobenega posebnega navdušenja, čemur se pač ne moremo preveč čuditi, ker je skušala tudi vlada sama prevladati vse stroške le na druge. Na osnovi vseh dospelih odgovorov je sestavila potem celovška

policijska komisija (ta je bila organ deželnega glavarstva in so spadale tedaj v njeno področje skoro vse kulturne zadeve) dne 22. V. 1770. za dunajsko vladno novo poročilo, v katerem je v glavnem le ponovila svoje prejšnje predloge. V Celovcu naj bi se namestil vzoren učitelj, vsi samostani, ki tega še niso storili, bi morali osnovati šole, enako naj bi se za primerno nagrado obvezala k poučevanju tudi druga duhovščina, zakotne šole naj bi se zaprle, nove pa osnoval v Bistrici na Zilji, Semišvavče (Šmihel) pri Rožku, Blatogradu, Vrbi, Svincu in Ženeku. Deželno glavarstvo je k temu poročilu celo pristavilo, da so po Koroškem celo v podeželju šole že ustanovljene, kar je bilo seveda močno pretirano oziroma kaže, da so prvotne načrte že vidno skržili in da se je prvotna vnema za ljudsko šolstvo že močno ohladila. Ker na Dunaju tedaj še niti sami niso mislili na kako ljudsko šolstvo v večjem obsegu, jih je to poročilo popolnoma zadovoljilo.

Vzrok razmeroma hladnega sprejema teh predlogov v cerkvenih krogih je bilo vsekakor tudi še nerazčiščeno vprašanje nameščanja učiteljskega, zato je hotel krški škof dokončno dognati naprej to. Na neko cesarično vprašanje je namreč tudi glavarstvo vnovič poudarilo, da je šolstvo javna zadeva („publicum“), in skušalo doseči razlikovanje med učitelji, ki še niso bili cerkovniki, in cerkovniki, ki še niso bili učitelji. Na osnovi tega razlikovanja je zahtevalo, naj bi zavisela imenovanja za učiteljsko službo od deželne oblasti in da bi se smela vsaj donosnejša cerkovništva v bodoče podeljevati le takim osebam, ki bi bile zmožne vršiti tudi učiteljsko službo. Vse to poročilo je izražalo mnenje, da mora zavzeti učiteljsvo prvenstvo od deželne politične oblasti.

(Dalje prihodnjič)

STEBEN V PODJUNI

Božične praznike smo preživeli kar lepo, toda brez posebnih novosti. Na praznik sv. Štefana — farnega patrona — je, kakor vsako leto, imela požarna bramba svoj dan. Pri Šoglnu so napravili svojo prireditev z velikim srečolovom in plesom.

Nekaj izvanrednega pa smo doživeli Štebani na Novega leta dan. Preč. g. župnik Blaž Wölfl so tokrat stali v ospredju farnega življenja in pripravili faranom lep doživljaj s starodavnim običajem Treh kraljev.

Ker je bila na praznik sv. Treh kraljev v Globasnici kulturna prireditev, so v Štebnu hodili po hišah Trije kralji že na dan Novega leta. Že dalj časa prej so pripravljali g. župnik Wölfl mladino na te lepe obrede. Ob navzočnosti g. župnika so hodili Trije kralji v spremstvu večjega števila lepo oblečenih spremljevalcev iz Jutrovega od hiše do hiše, kjer so pač imeli pripravljene božične jaslice in tam peli ter delili božji blagoslov. Preč. g. župniku Wölflnu se iskreno zahvalimo in jih prosimo, da bi ob posebnih prilikah še razveselili farane z takšnimi in podobnimi običaji.

Pred Božičem pa smo prejemali na naše domove Marijo, kot je sedaj že navada po skoraj vseh farah.

ŽELEZNA KAPLA

Dne 12. januarja smo imeli pri nas „gospodarsko“ zborovanje, kjer je govoril državni poslanec OeVP dr. Weissmann. Pričakovali smo, da bo on, ki prihaja iz gospodarskih krogov, posvetil svoja izvajanja vsaj pretežno gospodarskim vprašanjem našega kraja. Sicer se je pohvalil, da je povedal na Dunaju pri proračunski debati močne stavke za zanemarjeno južno Koroško. Že desetletja poslušamo na raznih zborovanjih taka pripovedovanja, vendar je naša cesta od Miklavčevega do Železne Kaple v katastrofalnem položaju in stanju. Mi se tudi ne moremo zadovoljiti, da nas namesto z reševanjem gospodarskih vprašanj „futraro“ gospodje poslanci s hujškarijo proti slovensčini. Mi kapelski trgovci in obrtniki se prav dobro zavedamo, da živimo pretežno od slovenskega prebivalstva naše okolice in tudi zelo dobro vemo, da ne rabimo znanja slovensčine nič manj kakor naši slovenski sodeželani znanje nemščine. Prav zaradi tega se moramo in se tudi hočemo učiti obeh jezikov. Če za naše dele dežele nimate drugega kakor par političnih fraz in narodnostno mržnjo, tedaj vam svetujemo, da še to nesete v severni del dežele, kamor romajo finančna sredstva.

Rožan:

Ljudskošolski romar pripoveduje

II.

Na poti iz Podgorjan sva se z mamom vračala mimo St. Janža in mi je mati v tej cerkvi pokazala soho sv. Marije, ki ni hotela goreti, ko so jo svojčas o priliki svojih napadov na slovensko ozemlje hoteli Turki sežgati. Po tej pravljici pa je potem neki Turk dvakrat udaril s svojo sablo po licu, kjer je naenkrat zapazil kri!

Na moja zvedava vprašanja, kako in zakaj je pritekla naenkrat kri, če je bilo to povsod tako, ali se je ustrašil samo ta Turk, mi je mati pojasnila, da je Turk mislil, da teče kri prav iz lesene sohe, ker ga je udaril Bog s slepoto, toda da ni pomislil, od kod je prišla kri, dasi je bila njegova sablja sama vsa krvava!

Da bi me odvrnila od nadaljnjih vprašanj, ki sem jih imel poln koš še od Podgorjan, me je vprašala, če bom na Macno goro k sv. Ani tudi tako pridno hodil, in sem se res ujel v to zanko, ker me je že vedno mikalo — priti na to goro. Slišal sem namreč, da se vidi od tam naravnost v „veliko mesto Celovec“, ki ga dotlej tudi še nisem poznal. Moral sem namreč obljubiti, da se ne bom zgubil in da me bom molil glave na vrhu gore čez prepad. Pod tem pogojem mi je res obljubila, da me vzame seboj.

Neko nedeljo pred sv. Ano sva že na vse zgodaj odrinila po precej lepi poti navzgor. Že na poti mi je moja mati pripovedovala, da je v prastarih časih na kraju majhnega jezera pri Bajtišah stala cerkev. Ker pa ljudje niso več marali hoditi v cerkev, se je pogreznila in nastalo je jezero. Ko pa bodo ljudje zopet bolj pridni, se povrnejo zvonovi na površje in dva črna vola — kmeta v Rutah — bosta en zvon peljala na Macno goro. V zvezi s to pripovedko je kmet Hanzl začel govoriti o prejšnjem stoletju na vrhu gore postavil najprej veliki križ. Ko je ta izginil, je postavil večjega in lepšega. Prihajali so romarji, bolniki so ozdraveli in obesili okoli križa kmalu vse polno zahvalnih zna-

KOPRIVNA NAD ŽELEZNO KAPLO

Dne 4. decembra lanskega leta je umrla pri nas Apolonija Paul, pd. Blajsova. Dalj časa je že bolehal, toda je kljub temu pridno stregla svoji materi, ki je bila že več let slepa in je umrla februarja lanskega leta.

Rajna Apolonija je iskala zdravniške pomoči tudi v bolnici, toda neozdravljena se je vrnila k njeni sestri v Železno Kaplo, kjer je dobro pripravljena zaspala v Gospodu.

Njeno življenje je bilo dostikrat težavno. Bila je vedno doma ter pomagala staršem, bratom in sestram. V drugi svetovni vojni sta bila vpoklicana k vojakom tudi dva brata, ostali trije pa so bili izseljeni v koncentracijsko taborišče. Nič ji ni preostajalo drugega, kot pa da se je z vso skrbjo in ljubeznijo oklenila domačega posestva in gospodarila ter skrbela za onemogle starše v upanju, da se bodo brati le še vrnili. Usoda pa je njeno upanje ogrenila s tem, da se je od vseh petih bratov vrnil le eden, in sicer leta 1946 iz ameriškega ujetništva, kateri je prevzel gospodarstvo. Rajna Lona pa mu je ostala še nadalje pridna gospodinja, dokler se brat ni oženil. Nato pa je posvetila vso svojo skrb bolehnii materi. Zemeljskemu trpljenju sledi nebeško veselje!

LEPENA

Posebnih novic pri nas sicer ni, toda omeniti moramo, da so pri Rastočniku iz stare hiše napravili kar cel „Hotel“, tako da bo verjetno že letos otvoritev gostilne. Saj Lepenarji, Koprivci in Podpečani smo „vedno koj žejni“. Zato je seveda potrebno, da imamo v svoji sredi tako „bolnico“, ki ozdravi žejne bolnike, ker pri Mlačniku ni več gostilne.

Mraz nas tudi precej daje, toda kakor zglada še premalo, ker je še nekaj takih, ki jih nič ne straši ta zima, čeravno že marsikdo ugiba, zakaj se ne oženijo ali omožijo? Morda bo sedaj v pustu kaj zaškripalo. Če se bodo te slutnje uresničile, bomo bralcem že sporočili.

menj. Ko je v zahvalo še neki Borovelčan obesil na ta križ veliko podobo žalostne Matere božje, je sčasoma prihajalo že toliko romarjev, da so iz nabranega denarja mogli postaviti leseno kapelico!

Pri mojem prvem obisku je bila kapelica že sezidana in tudi romarji so še vedno prihajali in seveda tudi kramarji, ki so prodajali raznovrstne stvari iz lecta, slike in paternoštre.

Po sv. maši me je najbolj zanimal pogled na Celovec! Nekdo je imel pri sebi slučajno daljnogled ali „rešpetin“ in tako sem tam gori prvič spoznal „rešpetin“, ki ga kar nisem hotel dati iz rok! Nisem pa mogel razumeti, zakaj ne vidim tudi strašnega „lintverna“ v Celovcu, o katerem so mi pravili take čudne stvari. — Na vrhu sem pa le gledal tudi čez pečine — v globino, samo da sta me dva držala! Menda je bila, kakor so pravili medica kramarjev premočna, tako da sta se dva romarja kratkim potom kar prevalevala čez neko strmo senožet, pa sta bila za pol ure prej na rutah.

Kakor navadno sem se pozneje v zgodovinskih spisih zanimal tudi za začetek te romarske cerkvice, od katere mi je mati že nekaj pripovedovala. Menda pa ni vedela, da so v začetku prejšnjega stoletja tudi duhovniki nasprotovali romanju na Macno goro. Vendar pa v tem slučaju niti cerkveni zastopniki niso nič dosegli, niti politična uprava nadaljevanja romanja ni mogla ustaviti in tako je nova zidana kapelica končno leta 1845 dobila od knezoškofijstva v Celovcu pravico, da se tam bere tudi sv. maša. Sedaj upravlja župnik v Glinjah popolnoma upravičeno tu ne samo redno bogoslužje v določenih dnevih leta, ampak tudi jako lepo skrbi za napredek in olepšanje cerkve.

Da bi obiskala z mamom domačo občino v Glinjah in še pogledala tam v romarsko cerkev sv. Valentina, ki privabi na „Kranjsko nedeljo“ celotne romarje preko Ljubelja iz oddaljenih krajev Kranjske, sva šla po drugi

OBIRSKO

Zelo smo obremenjeni z našo živinorejo in gozdarstvom. Zato pa včasih zaostajamo z dnevnimi novicami. Ne smemo pa prezreti, da nas je zapustil Jurij Županc, pd. Znidarjev oče v Pegrinovi bajti. Trnjeva pot je bilo njegovo življenje, kajti star šele 11 let je moral zapustiti svoj dom in se podati v službo. Ko se je srečno vrnil iz prve svetovne vojne, se je poročil s Pegrinovo Barbo. Zakon je bil blagoslovljen s štirimi otroki. Pod nacističnim našiljem sta morala leta 1942 oba v zaporno taborišče. Tam so jih raztrgali, tako da nista vedela eden za drugega. Vsa tri leta sta morala trpeti v taborišču prav mučniško.

Ko sta se leta 1945 vrnila s hudimi zdravstvenimi posledicami na svoj dom, sta na veliko žalost zvedela, da nimata nobenega otroka več. To je bil najhujši udarec za očeta in mater. Sin Mihej in edina hčerka Mica sta bila leta 1943 na Dunaju obglavljena, ostala dva sinova pa sta padla v kruti vojni.

Od tistega časa naprej sta oče in mati začela bolehati še bolj, kar je tudi razumljivo. In tako je Jurij Županc (rojen 1881 na Obirskem) zatisnil svoje izmučene oči za vedno dne 2. januarja 1957 in smo poštenjaka in zavednega Slovenca ter dobrega kristjana pokopali dne 5. januarja t. l. Zeno-vdovo pa naj tolažijo besede: „Bog vodi tiste, ki jih ljubi, po poti trpljenja. In čim večja je njegova ljubezen, tem težje je trpljenje.“

BOROVLJE

Zadnji dan minulega leta je umrl pri nas g. Martin Hribernig — dolgoletni blagajnik naše mestne občine in konzumnega društva. Večkrat so menjale politične stranke župane, toda Hriberniga so pustile vse stranke uradovati in so ga vsi spoštovali, ker bi tudi težko dobile bolj zanesljivega moža, kot je bil rajni.

Enako je bilo pri konzumu. Tudi tu je Hribernig urejeval blagajno brez najmanjše pomote v najhujših časih inflacije in političnih preobratov. Kot domačin je spošto-

poti domov.

Na moja zvedava vprašanja mi je moja mati že po poti pripovedovala, zakaj prihajajo romarji iz Kranjske vsako nedeljo pred Binkošti daleč čez Ljubelj — seveda peš — kot romarji v Glinje in zakaj častijo sv. Valentina in se mu priporočajo.

Po starem izročilu je hotel baje sv. Valentin enkrat pridigati tudi onstran Ljubelja na Kranjskem, toda Kranjci ga niso posebno prijazno sprejeli, še manj pa poslušali. Zato je potoval čez Ljubelj in so ga na njegovem potovanju — posebno v Glinjah — prijazno sprejeli. Po njegovem odhodu iz Tržiča pa je tamošnje ljudi napadla takrat posebno težka bolezen — božast, ki so jo ljudje smatrali za kazen grdega nastopa proti sv. Valentinu. Zaobljubili so stalno romanje v Glinje, kjer se nahaja ta svetnik v oltarju, toda tako, da na poti po koroški strani delijo po svoji možnosti otrokom, ki jih pozdravljajo, suho sadje, potice in druge drobnarije, kar sem tudi sama že videl in doživel.

Tudi radi nastanka tega kraja sem pozneje enkrat čital, da se ta kraj že l. 1220 imenuje v neki listini, po kateri koroški vojvoda Bernhard daruje menihom v Vetrinju neko kmetijo v „Glinah“, tudi kot kritje njihovih izdatkov za humberski most, ki so ga humberski vitezi prej enkrat podarili menihom v Vetrinju. To je bilo seveda že v časih, ko kmetovalci na Koroškem niso bili več svobodni in je bil gospodar vse zemlje vsakokratni kralj ali cesar, ki je potem vojvodom iz raznih dežel te pravice dal v „fevd“ ali za uživanje in so ti potem barantali z raznimi kmetijami spet naprej. Kmetje pa so morali za pravico svojega uživanja dajati gosposki, najmanj, debelo nasuto desetino in vrh tega v gotovih časih leta še posebej delati tlako za svojo gosposko. Revež je bil takratni kmet.

Mnogo starejša, tudi romarska cerkev, pa je cerkev na Žihpoljah. Tudi tamošnje kmetije so omenjene v listinah že prej. Tja pa sem prišel večkrat in od tam vem še več za prihodnji članek.

val in upošteval tudi Slovence ter je uradno povsod v obeh deželnih jezikih. Po poklicu je bil rajni puškar, toda je moral vsled preobilnega dela pri obeh uradih poklicno delo opustiti.

Dne 2. januarja smo ga pokopali na tukajšnjem pokopališču ob lepi udeležbi ljudstva. Ob odprtem grobu so se poslovili od rajnega Hriberniga podžupan Richter, ravnatelj konzumne zveze iz Celovca in namestnik deželnega glavarja g. Krasnig.

SELE

Zadnje čase se je mnogo govorilo, da bo mladi Mažej g. Albin Lekše dal gostilno in trgovino v najem. To je vzbujalo radovednost in razna ugibanja, kdo bo najemnik. V božični številki našega lista je že bilo objavljeno voščilo gostilne Božič v Selah. Iz tega so nekateri sklepali, da bo novi najemnik neki Božič. Pa je bila le pomota pri kraju: namesto Sele bi moralo tam stati: Apače. Koncem decembra pa je bila res sklenjena najemninska pogodba. Gostilno in trgovino in del zemljišča je vzela v najem gospa Marija Picej iz St. Primoža v Podjuni za svojega sina Jožefa. Tako bo torej ta kot trgovec in gostilničar z žensko pomočjo skrbel za telesni dobrobit Selanov. Družina Picej je nekaterim našim izseljencem že poznana, ker jo je pred 15 leti tudi zadela kivična hitlerjanska pest, da je morala zapustiti svoj dom. Ker so pa podjetni, so ga po vrnitvi razširili in zdaj je Voglova gostilna z mnogimi tujskimi sobami in dvorano dobro znana letoviščarjem in domačinom. Tako se lahko zgodi, da bo tudi Mažejeva gostilna pod novim vodstvom zopet dobila nekdanji sloves.

SVEČE

„Človeku ni dobro samemu biti“

Kar presenečeni smo bili, ko so g. župnik oklicali v cerkvi: ženin je Jožef Begusch, nevesta Marica Veber. Presenečeni smo bili, a tudi veselilo nas je — ker, če sta prišla dva mlada človeka do spoznanja, da spadata skupaj, da hočeta iti skupno skozi to težko življenje in si ga olajševati in olepševati, potem je to le vzrok za „gaudeamus“ — veselimo se! In zares smo se vsi veselili, ko je stopal novi par v nedeljo, dne 6. januarja, na praznik sv. Treh kraljev pred poročni oltar, da si pred Bogom obljubita zvestobo za vse življenje. V lepem nagovoru so naši g. župnik Škorjanc orisali temelje katoliškega zakonskega življenja. Podčrtali so posebno najplodovitejše geslo za zakonsko življenje: Olajšati — ne otežkočiti! Te besede naj bi si zapisali vsi zakonci globoko v srce. — Ker je naš Pepi „z Mute“ pridni cerkveni pevec in kulturni delavec, mu je cerkveni pevski zbor zapel pri poroki in pa zvečer pri Adamu, kjer je bila posvetna slovesnost poroke, nekaj lepih pesmi. Za jed in pijačo je bilo v obilju poskrbljeno. Tudi postrežba je bila zelo dobra. Vsa čast Adamovim! V prijetni domačnosti, pri smehu in petju je večer kar prehitro minil. Tudi zavrteli smo se zadosti. Za godbo pa so poskrbele „gramofonske plošče“.

Bila je to zares lepa in vesela ohcet, kakršnih doživi naša fara le malo in redkokdaj. Novoporočenemu paru pa želimo vsi veliko sreče, vse najboljše in obilo božjega blagoslova.

„... Bodita si vedno zvesta, kakor vem, da sta sedaj!“

ST. JAKOB V ROŽU

Ob pregledu preteklega leta se nam nudijo sledeče številke: imeli smo 82 krstov, 62 doma, 20 izven, bodisi v Celovcu, bodisi v Beljaku; bilo je 40 fantov in 42 deklet, 66 zakonskih, 7 nezakonskih in 9 iz civilnih zakonov. Umrla jih je 27, 20 mož, 4 žena in 3 otroci. Porok je bilo 43, 16 doma, 27 izven. Poleg teh je bilo nekaj parov, ki so se zadovoljili le s civilno poroko.

Bogato žetev je imela smrt med možmi v starosti od 60 do 90 let. Tudi žene so umrle v isti starosti. Vmes so bile žrtve mlajših mož, večinoma ponesrečenci pri delu ali na cesti. Ponesrečenca v področnem predoru so prepeljali na dom — na Gradiščansko.

Mogočen prirastek, ki ga beležimo, zgine ob dejstvu, da mora mladina za delom v tujino. Premalo možnosti nudijo domači obrati. Javlja se želja po kaki tovarni, da bi mladina našla zaslužek in kruh doma. Seveda ima tujina svoj čar, kateremu marsikateri in marsikatera zapade — brez potrebe... In kdor se brez potrebe v nevarnost podaja, v nevarnosti — pade! Sicer pa tudi doma doživljamo mnogotere padce, ki jih statistika ne beleži.

Kako se borimo proti sadnim škodljivcem

(Nadaljevanje)

Kadar pa odpovedo fizikalna, tedaj moramo pač poklicati na pomoč kemična sredstva za zatiranje sadnih škodljivcev. To so sredstva, s katerimi škodljivca ali uničimo ali pa mu onemogočimo njegovo uničujoče delo.

Kemična sredstva so navadno sestavljena iz več snovi, glavna snov pa je skoro vedno strup. Najčeste uporabljamo kemična sredstva v tekočinah, včasih pa tudi v prahu ali v obliki plina.

Kako ta sredstva delujejo, je različno. Pri

ALBIN ASPERNIG

STROJI ZA PISARNE

Celovec, Bahnhofstraße

Lexikon 80

živalih delujejo na dihala, prebavila in živčevje; pri glivicah pa preprečujejo razvoj trosov.

Vsa ta sredstva morajo biti tako pripravljena, da niso škodljiva ne človeku in ne domačim živalim, pa tudi rastlinam ne. Zato moramo izbirati vedno taka, ki so zanesljiva in preizkušena. Sem spadajo: škropila, prašila, trosila, mazila, potopila, plini in zastrupljene vabe.

Škropila

Škropila so tekočine, ki jih brizgamo po zajedavcih. Strup je v vodi raztopljen (raztopina) ali pa je vodi samo primešan, da v njej plava (brozga).

S škropili škodljivce morimo ali pa jim preprečujemo njihovo naselitev na rastlini. Pri brozgah moramo paziti, da je glavna sestavina-strup enakomerno razdeljena v vodi in da se med škropljenjem ne usede na dno posode, zato je treba brozgo večkrat premešati.

Dobro preizkušena in splošno v rabi so naslednja škropila:

a) Škropila z nikotinom, ki jih uporabljamo predvsem za zatiranje listnih uši, gosenic, napravljamo tako, da damo na 9 litrov vode 20 do 30 dkg tobačnega izvlečka s 3 odst. vsebino nikotina. Temu dodamo še 20 dkg mazavega mila. Ko je oboje raztopljeno, zlijemo skupaj in škropimo. Za krvavo uš vzamemo na 10 litrov vode 60 dkg tobačnega izvlečka in 50 dkg mazavega mila. Temu prilijemo nazadnje še pol litra špirta.

Ta škropila učinkujejo najbolje, ako jih uporabljamo ob suhem vremenu.

b) Iz olj, ki jih dobivamo iz premoga, napravljajo drevesni karbolinej ali arborin. Ker diši po karbolineju, ga ne smemo z njim zamenjati.

Arborin je izdelan iz terovih olj in posebnih vrst mila. Terova olja iz črnega pre-

Slovensko zemljo je predstavil svetu

(Nadaljevanje s 3. strani)

Zanimanje Slovencev se ne vrti predvsem okrog lahkih, plehkkih del, ampak je osredotočeno na klasičnih in posebno še na obeh velikih dramatikih Shakespearu in Molèru. Spet presenečenje je v deželi, ki vzbuja v nas občudovanje ob vsakem koraku. Človek se skorajda zmede, če primerja literarne konjčke glavnih zapadnoevropskih dežel. To ljudstvo, ki se je moralo tako dolgo vojskovati v neugodnih razmerah, nima pokvarjenega okusa, ki praste iz življenja brez težav in brez tegob: po delih ti seže, iz katerih diha genij in veličina.

V navadnih trgih igrajo pred kmeti in delavci Hamleta: z občutkom duševne sorodnosti in melanholije je v njihovih očeh ta „sveet prince“ kot kak narodni junak. Verzi in ljudske pesmi so tako polni presenetljivih metafor in čustvenih sentenc, posredujejo tako pristno irrealno podobo resničnosti, da se jim zdi lirizem Shakespeara najnaravnejša stvar na svetu, njim, ki so vajeni od mladih nog peti in pesmi poslušati, in da udobno živijo v tem vesoljstvu, v katerem si v ljubezni podajata roko dejanje in pesnitev.

Spodbuda za take gledališke predstave ne prihaja samo iz krogov intelektualcev in umetnikov. Tukaj en primer med tisoči: če igrajo v vasi Velike Lašče Tartuffa, ni dal zanj spodbudo morda učitelj, ampak kmet, in sicer strogo veren kmet. Sam ga režira in prevzame vlogo Orgona ... r. o.

moga vsebujejo snovi, ki uničujejo zajedavce na sadnem drevju. Dodatek mila povzroča, da se prvotno v vodi neraztopljivo terovo olje topi, to je emulgira. To škropilo mora imeti lastnost, da se drevesa dobro oprime. Arborin se rabi vedno v raztopini z vodo. Z njim drevo ali namažemo ali pa z njim obrizgamo celo drevo. Uporabljamo ga samo v zimskem času, dokler je drevje še golo. Za mazanje po deblu rabimo 15 do 20 odst. raztopino (na 1 kg arborina 6 do 4 litre vode); pri zdravljenju drevesnega raka pa vzamemo 50 odst. raztopino (na 1 kg arborina 1 liter vode).

Za brizganje rabimo za pečkasto sadje 10 odst. raztopino (na 1 kg arborina 9 litrov vode), za koščičasto sadno drevje pa 6 do 8 odst. raztopino (na 1 kg arborina 15 do 20 l vode). Rabi ga smemo samo v času od novembra do marca, ko drevje počiva in ob lepem vremenu, kadar ne zmrzuje.

Pravilo za ravnanje s to raztopino je naslednje:

1. Imej brizgalno z velikim pritiskom!
2. Brizgaj, ko drevje počiva! Obrizgaj celo drevo, tudi veje.

ALBIN ASPERNIG

PISALNI STROJI

Celovec, Bahnhofstraße

Lettera 22

3. Brizgaj samo ob lepem vremenu.
 4. Pred brizganjem drevje dobro osnaži.
 5. Škropi dvakrat, pozno v jeseni in v rani pomlad.
 6. Ne škropi več, ako drevje že poganja.
 7. Za raztapljanje uporabljaj deževnico.
- Z arborinom uničujemo krvave ušice, jajčeca listnih uši, kaparje, zimskega pedica, cvetožera, razne zavijače, rdečega pajka, monilijo, plesen, mah in lišaje. (Dalje)

Tudi letalstvo služi kmetijstvu

Prometna sredstva moderne tehnike vedno globlje vdirajo v gospodarsko življenje in uvajajo novosti, katerim bi se pred nekaj leti še vsi neverjetno smejali. Po nekaterih velikih zapadnonemških mestih so začeli avtomobilski trgovci prodajati tudi — letala, za zasebnike, ki imajo mnogo denarja, a malo časa. Ti bi naj odslej potovali po zraku, saj po cestah marsikje že peš hitreje naprej prideš kot z avtomobilom!

Letalske tovarne in trgovci so začeli veliko reklamno akcijo pod geslom „Poslovni ljudje potujejo z letalom“. Res je že sedaj v Nemčiji okrog 200 lastnikov zasebnih letal. V Franciji jih je 2300, v Angliji 600, v Ameriki pa kar 61.000.

In sicer bi naj zasebna letala sledila velike avtoceste. Na primernih krajih bi naj bila urejena majhna letališča. Že danes pa ima tisti, ki mu ni treba preveč gledati na denar, pri nakupu primerne letala, dovolj izbire. Cena zasebnih letal gre od 10 tisoč do 130 tisoč mark (1 marka — 6 šil.) V Ameriki pa gradijo baje celo zasebno letalo na reakcijski pogon, ki bo pa seveda nekoliko dražje.

Presenetljivo pa je, da si je v trgovini s privatnimi letali zagotovila Českoslovaška znaten delež. Podržavljene tovarne na Českoslovaškem dobavljajo takoj in proti takojšnjemu plačilu v gotovini — več tipov letal. Med temi je „Super-Aero“ štirisedežno potniško letalo, ki tako glede elegancije zunanje oblike kot glede storilnosti motorja prav nič ne zaostaja za najboljšimi tovrstnimi ameriškimi proizvodi. Pred kratkim pa se je pojavil še „Brigadir“ jekleni ptič, ki je s smelim poletom svojih kovinastih kril zaprl sapo zapadnim strokovnjakom. Služi za različne namene, dosega hitrost 240 km na uro, lahko vzleti in pristane na zelo majhnem prostoru. Tako pristane

Električne pralne stroje vseh znamk in velikosti, štedilnike tudi kombinirane s krušno pečjo, krušne peči, sobne peči vseh vrst in velikosti, kotle za kuhanje žganja. Vse to in še marsikaj drugega vam nudi tvrdka

JOHANN LOMŠEK

ŠT. LIPŠ, Tihoja 2, p. Dobrla ves

Odplačilo je mogoče na obroke. Cenik dobite po želji brezplačno.

Našim gospodinjam

Toplota doma

Še ptička v gnezdu se stisne pod peruti matere, mucka si poišče prostor ob toplem ognjišču, rožica odpre svoj svet soncu, pa bi človeški otrok ne hrepenel po toploti? Žival nagonsko išče toploto, človek pa jo išče ne le iz telesne potrebe, ampak iz notranje nuje. Mišljena je tu tista toplota, ki jo izžarevajo starši otrokom in obratno. To ni tisto brezsmiselno ljubkovanje in oboževanje, ampak ljubezniva skrb, ki jo pametni starši izkazujejo otrokom.

Triletna Magda gleda skozi okno v mrzli decembrski dan. V sobi je toplo, zunaj mraz. Deklica hoče ven, v prostost. Mama jo pusti, naj otrok občuti razliko med zakurjeno sobo in mrazom v naravi. Saj je zdravo iti na zrak. Magda se kmalu vsa objokana vrne: „Mama, zebe, zebe,“ toži. Roke steguje k materi in jo prosi, prosi pomoči. Ko se na pol ogreje, pravi resno: „Zdaj pa ostanem ves čas pri tebi.“

Največ toplote je v urejeni družini, kjer se mož in žena spoštujeta in ljubita ter vesta, da je prava sreča v zadovoljnosti. Poznata in se zavedata svojih dolžnosti do otrok. Trudita se za njih vzgojo, od svojih načel ne popuščata in s tem tudi otroke vzgajata k značajnosti. Pudarim, da vzgoja ni samo dolžnost žene, ampak v enaki meri naloga očeta.

Žena-mati pa je odgovorna za prijetnost doma, za domačnost. Domačnosti pa ni tam, kjer je otrokom vse prepovedano, ker bi lahko umazali zaveso, ubili vazo, poško-

dovali zid itd. Gospodinja ni le za to, da bi držala cunjjo za prah in škaf z vodo v roki. Njena prva dolžnost je, da je žena in mati. Naj sede med otroke, pove pravljico, se z njimi včasih igra. Tako mamam bodo otroci radi imeli. Ob taki ženi bo mož rad doma. Če pa bo samo godrnjala in sitnarijala, jo bodo vsi siti. Šli bodo s poti in se morda zgubili v slabi družbi. Zato si, gospodinja, razdeli čas in delo tako, da bodo od tebe dobili nekaj tudi mož in otroci. Izžarevaj toploto, da bo dom lep in topel.

Tudi mož, veliki otrok, potrebuje tvoje tople besede, poljuba nežnosti. Ne skopari z ljubeznivostjo. Bo pa naj to o pravem času in na pravem mestu. Ste brale o poljubu na stopnicah? Mož je šel na delo, a žena ga ni poljubila kot drugekrat. Nekaj sta se sprla. Kot, da se ne poznata, sta se razšla. Pa je žena zapeklo. Tekla je za njim in ga dosegla na stopnicah. Poljubila ga je srčno. Zaradi nekaj izgubljenega časa je zamudila cestno železnico. To je bila njegova sreča. Tisti voz se je bil ponesrečil. — Ali se ti ne stoji po davni tihi sreči, ko vidiš novorojenčka? Zakaj ne bi bila srečna tudi ti, čeprav si poročena že 10, 15, 20 let? Poskusite, morda pa gre!

Za kuharice

Kako nekaj časa ohranimo jetrne in krvave klobase? Če nastopi nagloma južno vreme, je nevarno, da se klobase pokvari. Da to preprečimo, klobase denemo na pekač za nekaj časa v pečico, da se na pol spečejo. Potem jih postavimo na hladen prostor. Ko jih rabimo, jih dobro spečemo in damo na mizo.

Tudi sveže svinjsko meso lahko par minut pečemo in nato shranimo.

Dobro pečeno svinjsko pečenko ohranimo precej dolgo, če jo zalijemo z mastjo, da ne pride zraven zrak. Ko meso rabimo, mast odstranimo in pečenko prepečemo.

Drobljanci z drožjem (pohanje)

Deni v lonček 4 žlice mlačnega mleka, žličko sladkorja in 2 dkg drožja. Zmešaj v skledi četrt l toplega mleka, eno jajce, žlico sladkorja, pol žličke soli in za debel oreh masla; prideni vzhajani kvas in en liter moka ter vse skupaj narahlo zmešaj in stepaj. Potresi z moko, pokrij s prtičem in postavi na gorko, da vzhaja. Vzhajano testo stresi na desko, z moko potreseno, ga razvaljaj za prst na debelo, potem razreži z nožem ali koleščkom za dlan široke in malo daljše krpe. V vsako krpo naredi po tri zareze, ne čisto do kraja. Položi jih na prtč, ki je z moko potresen in postavi na gorko, da vzi-dejo. V posodi razbeli masti ali olja, da je za dva prsta raztopljenega. Ko drobljanci vzi-dejo, jih pokladaj v vročo mast in pokrij s pokrovko; ko so rumeni, jih obrni še na drugo stran in jih več ne pokrivaj. Ko so na obeh straneh rumeni, jih poberi iz masti in potresi s sladkorjem.

„Otroška vas“ tudi na Koroško

Zgraditev „otroške vasi“ na Koroškem je napovedal ravnatelj Gmeiner, ustanovitelj teh naselbin za zapuščene otroke v Avstriji. Koroška deželna vlada je že podelila celovški podružnici „Društva za SOS otroške vasi“ dovoljenje za javno zbirko. Od 16. januarja pa do 15. februarja bodo po podjetjih, trgovinah, javnih ustanovah in lokalnih krožih nabirale liste, po ulicah pa se bodo vršile zbirke s skrinjicami.

Ravnatelj Gmeiner je na posebni tiskovni konferenci, ki jo je otvoril predsednik tukajšnjega Rotary kluba Major Gressel, v kratkih potezah podal glavne smernice te človekoljubne dejavnosti, ki si je postavila za namen, da otrokom, ki so bodisi zaradi smrti, zaradi vojne, drugih nesreč ali razlogov izgubili svoje naravne starše, le-te nadomestijo z novim družinskim okoljem.

Temeljno načelo vzgoje v „otroških vaseh“ je povrniti otrokom dom in jim nuditi pravo družinsko vzgojo. V ta namen so že v Imstu na Tirolskem zgradili tako vas, prav tako tudi v Altmünstru na Gornjem Avstrijskem.

Teža vsakega dela leži na „materi“, ki jo strokovnjaki skrbno izberejo iz žensk v primerni starosti, bodisi samskih bodisi vdov, ki nimajo lastnih otrok. Taki „materi“ potem predajo ustrezno zgrajeno hišo in ji dodelijo v skrb po 8 do 10 otrok, dečkov in deklic, od najmanjših pa do 14-letnikov. Ker so to

povečini otroci, ki so že poskusili v najnežnejši dobi bridkosti življenja, so pogosto obremenjeni z različnimi kompleksi, večkrat pa jih je prejšnje nezdravo okolje že pokvarilo. Da te otroke pripelje nazaj k zdravi in pravi življenjski poti, je naloga „mater“. Dosedanje izkušnje so zelo ugodne. Kot dokaz je ravn. Gmeiner prikazal še kratek barvni film o življenju v otroški vasi v Imstu, ki je prijetno dopolnjeval njegova od ljubezni do zapuščenih otrok prežeta izvajanja.

Toda „otroška vas“ na Koroškem, ki jo bodo predvidoma začeli graditi že prihodnjo pomlad v Blatogradu (Moosburg) pri Celovcu, bo začela z lastnim kapitalom. Osrednje društvo je namreč določilo kot osnovni prispevek v znesku 1 milijona šil. Ostanek bo pa treba zbrati pri dobrih ljudeh na Koroškem. Celovski in beljaški trgovski in industrijski krogi so že obljubili svojo pomoč. Danes šteje društvo za ustanavljanje „otroških vasi“ na Koroškem okrog 20.000 članov, v teku pa je akcija za dvig članstva na vsaj 40.000. Po vsej Avstriji je že 300.000 članov, ki plačujejo 1 šil. mesečno kot članarino.

G. ravn. Gmeiner je v času svojega bivanja na Koroškem že imel vrsto predavanj. Prihodnjo soboto dne 18. t. m. bo ob 8. uri zvečer predaval v Nikolajevi dvorani župnišča v Beljaku, v nedeljo dne 19. t. m. pa v Spittalu v Kolpingovi dvorani ob pol 8. uri zvečer.

Ne zanemarjaj samega sebe!

V zadnji številki smo na tem mestu brali, kako so se posvetovali in spuntali človeški organi. Danes hočemo o tem nadaljevati. — Zaslišali so močno kašljanje in že se čuje glas pljuč: „Skrajni čas je že, da protestiramo proti gospodarjevi brezobzirnosti. Včeraj je bil do polnoči v gostilni, kjer so imeli vaščani neko sejo. Če bi samo sedeli, bi se ne bilo tako hudo, pa so vsi kadili, naš gospodar tudi, in vdihavali slab zrak, pomešan z ogljikovim dvokisom, s soparo in z dimom, da so še danes vsi naši dušniki in vse druge dihalne cevčice zakajene. Saj slišite, kako nas sapa lovi. Gospodar se še zveni ne, ko mu pridigajo na raznih zdravstvenih predavanjih: Več čistega, svežega zraka! Če bi nam srce ne pomagalo tako požrtvovalno, bi bilo naše delovanje kaj kmalu onemogočeno.“

Že se javi jezik: „Srce ima besedo.“ Vsi se ozro proti centrali človeškega telesa, ki noč in dan pridno in enakomerno dela.

„Da, prav imate, stanje je nevarno. Tudi meni se nalaga vedno več in več dela, hrana pa je slabša in stroj obrabljen. Neobhodno potrebujem vsaj nekaj tednov lažjega dela, da si opomorem.“

Za srcem se oglasijo k besedi še oči, ušesa, ožilje in koža. Tudi iz njihovih ust se slišijo samo pritožbe na gospodarja, češ da jih vse preveč zanemarlja.

Posvetujejo se, kaj bi napravili. Že večkrat so do sledj gospodarja opominjali, pa ni nič pomagalo, zato je sedaj potreben bolj občuten opomin gospodarju, naj da vsaj malo oddiha svojim organom in se z njimi vred tudi sam odpočije. Eden izmed organov se mora žrtvovati, da bode celoti pomagano. Prostovoljno se javi desna noga: „Bom že jaz celo zadevo uredila, da bomo imeli vsi malo počitka, gospodar pa čas za vsaj zasilno popravo.“

S soglasjem vseh je jezik zaključil posvetovanje...

Štefan Šivanka je v nedeljo zopet dolgo v noč bil pri nekem sestanku v gostilni. Da bi lažje govorili, so si pridno nalivali v usta in želodec alkoholno pijačo. Okrog polnoči se je vračal vinjen domov. Na nekoliko poševni poti proti domu se je zataknil z desnimi čevljem ob hrastovo korenino in telebnil po mrzlih tleh. Ob padcu ga je silno zabolelo v desnem kolku, tako da je zastokal. Zdelo se mu je, da se mu je nekaj pretrgalo v telesu. Sosedov Janez, ki ga je spremljal domov, ga je skušal dvigniti, pa ni šlo. Čim se je dotaknil kolka, je Štefan zastokal. Janez je sklical sosede, ki so prinesli lestev, položili preko nje odejo in nanjo naložili Štefana Šivanko ter ga odnesli domov.

Štefan celo noč ni zatisnil očesa, ker ga je v desnem kolku zelo bolelo. Prihodnje jutro so ga so-

(Konec na 8. strani)

IZ SLOVENSKEGA KULTURNEGA ŽIVLJENJA

„Henrik, gobavi vitez“

Igra in gostovanje Farne mladine iz št. Jakoba v Rožu.

Če naj bo igra v službi krščanske prosvete, da vzgaja in poučuje in razveseljuje, potem to delo gotovo vrši misterij „Henrik, gobavi vitez“, ki ga je spisal slovenski pisatelj in dramatik — zlatomašnik mons. Ks. Meško, ki je nekaj časa pastiroval tudi na Koroškem. Vsaka igra pa zahteva tembolj dobre priprave in podajanja, čim višja je ideja, sicer lahko idejo osmeši ali poniža.

Sentjakobska farna mladina se je pod režiserjem č. g. Vinkom Zaletelom resno lotila te božične igre, da bi ljudem posredovala svojevrstno božično doživetje. Dosedanje predstave so dokazale, da ji je to uspelo. Torej ni res to, kot se mnogi opravičujejo, da le burke in veseligre „vlečejo“ in „nesejo“, ampak da privlači ljudi tudi lepota in globina, če je lepo podana.

Ideja igre je verska; kako žrtev čistega, neomadeževanega srca sad rodi, kako prinese čudežno ozdravljenje gobavega viteza, ki se je v križarskih vojskah v Sv. deželi nalezl te strašne bolezni. S to idejo je povezana druga: najboljši Božič je, če ubogemu, potrebnemu kaj dobrega storimo, če sprejmemo Jezusa v podobi reveža in potem naša dobrota hvalečnost in blagoslov rodi.

Poleg idejne je važna režijska stran in tudi v tem oziru je igra v danih razmerah na višini: kostumi, primerni času križarskih vojn, spremljajoča glasba, scenarija, ki poudarja duhovnost. Igralci so igrali tako do-

živeto, da je moralo vsakega zgrabiti. Moramo jim čestitati, zlasti Henriku. Ne bomo ocenjevali posameznih igralcev, ker ne igramo radi časti. Vsekakor pa so lahko za vzor, kako je treba obvladati tekst in ga podajati.

Prav je tudi, da z gostovanji po drugih župnijah omogočijo, da morejo lepo igro videti tudi tisti, ki sicer nimajo prilike. Tako so gostovali v Ločah, v št. Janžu in v Svecih in bodo še v Šmarjeti.

KULTURNA PRIREDITEV V ŠT. RUPERTU

Na praznik sv. Treh kraljev je naša Far-na mladina pripravila veselo božičnico, kjer je z besedo, pesmijo in rajanjem razveselila srca gledalcev. Prireditev je bila dobro obiskana in igralci so vloge prav dobro rešili.

Veliko hvale smo dolžni naši veroučiteljici, ki se trudi z našo mladino in jo navaja k dobremu. Naj ji bo na tem mestu v imenu staršev izrečen iskren Bog plačaj!

Namen igre je bil namreč, da si mladina s prostovoljnimi prispevki gledalcev odkupi v misijonih enega zamorčka, ki bo krščen in tako pridružen naši vesoljni Cerkvi. Ob taki priložnosti se mladina uči spoznavati tudi razmere izven naše domovine in se vadi v nesebičnosti.

Iskrena zahvala tudi č. šolskim sestram za sodelovanje. Povabite nas kmalu spet!

„Divji in nedeljski lovci“ v Globasnici

Tako je naslov igre, katero je Katoliško prosvetno društvo v Globasnici uprizorilo na praznik Sv. Treh kraljev in zadnjo nedeljo, dne 13. januarja pri Šostarju. Igra je štiridejanka in je nekaj posebnega, kar v Globasnici že dalj časa nismo videli. Vsebinska igra je vzeta iz vsakdanjega življenja in prikazuje vesele in žalostne momente, kakor je pač naše življenje sestavljeno iz veselih in žalostnih dogodkov. Kakor pove že naslov, se igra dogaja v glavnem v gozdu in na lovu. Kakor so bile vloge težko rešljive, so jih igralci zelo dobro podali, tako da so bile

jasno vidne na eni strani dobre strani človeka — poštenost v mišljenju in dejanju, na drugi strani pa slabe strani človeka — sovraštvo, zahrbtnost, nepošteno dejanje in podobno. Ob koncu pa le zmaga pravice in resnica pride na dan, kar je tudi glavna poteza igre, katere izvajanje je šlo občinstvu do srca in se je na razpoloženju v dvorani čutilo, da so gledalci soživelj z igralci. Igra je vzeta iz tržaškega mileja in jo je ga. Košutnikova prikojila nekoliko našim razmeram in globaškemu odru odgovarjajoče. Obisk je bil ob priliki prve uprizoritve

tako dober, da nekaj ljudi sploh ni prišlo v prosvetno dvorano. Zato je bilo prosvetno društvo prisiljeno prireditve ponoviti. Zasluga prosvetnega društva ni samo v tem, da uprizorja igre na odru, ampak tudi v vzgojnem pomenu mladine. Vzgojili smo namreč tokrat spet šest novih mladih igralcev, ki so pri tej igri že kar uspešno nastopili. Upamo, da bodo ostali zvesti člani dramskega oddelka Katoliškega prosvetnega društva. Za pust pa vas bomo, dragi farani, spet iznenadili s šaljivim in pestrim programom. Rezervirajte že danes tisto nedeljo za obisk naše kulturne prireditve.

SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO V ŠT. VIDU V PODJUNI

je pripravilo svojim občanom lepo božično prireditev, ki je bila dne 23. decembra v prosvetni dvorani pri Voglu v št. Primožu. Na sporedu je bila igra „Vrnitev“ in nastop domačega moškega pevskega zbora pod vodstvom Hanzija Kežerja. Vsi igralci so podali svoje vloge moštrosko in tudi udeležba je bila prav zadovoljiva. Uprizoriteljem gre vse priznanje in tudi pevovodju, ki se že leta trudi na pevskem sektorju in mu je tudi uspelo ustvariti pevski zbor, ki se lahko kosa z vsakim drugim večjim pevskim zborom. Želeli bi, da bi šentviški kulturni delavci svojo tradicijo na prosvetnem polju tudi nadaljevali in nas prav kmalu spet presenetili s kakšnim nastopom.

Naše prireditve

Krščanska kulturna zveza naznanja:

CELOVEC

V nedeljo, dne 17. februarja 1957 priredi Slovensko kulturno društvo v Celovcu v Kolpingovi dvorani

PUSTNO PRIREDITEV

Na sporedu je igra, srečolov in ples. Rezervirajte ta večer.

VABILO

Katoliško prosvetno društvo v Šmihelu vabi vljudno na ljudsko igro v štirih dejanjih

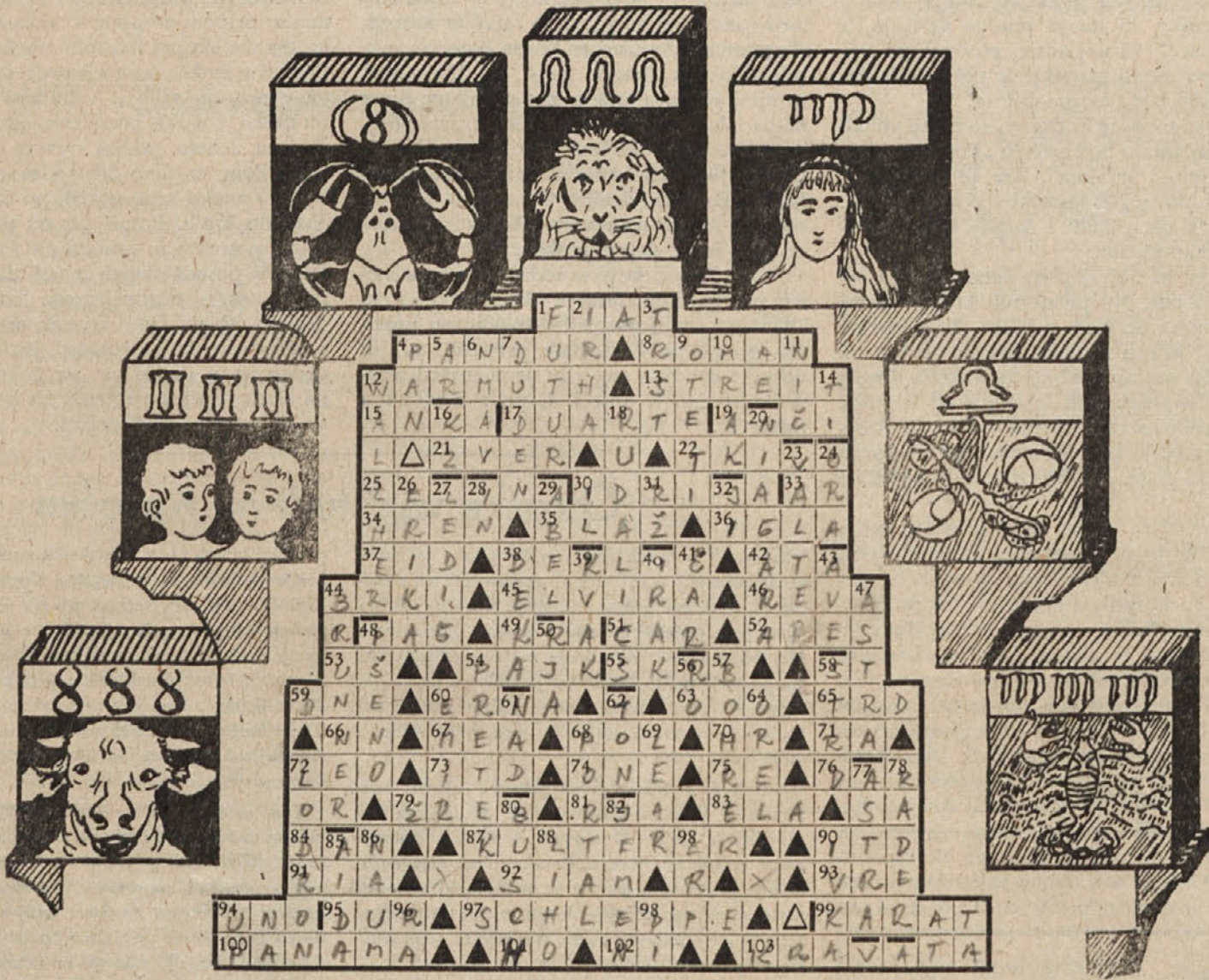
„STARI IN MLADI“

v nedeljo 20. januarja ob pol 3. popoldne v Šercerjevi dvorani.

Nastopi tudi moški in mešani pevski zbor pod vodstvom Mihe Sadjaka.

Vsi prisrčno vabljeni od blizu in daleč.

NAGRADNA KRIŽANKA

Citateljem — vnetim reševalcem križank smo tudi letos posredovali zanimivo nagradno križanko, — ne da bi jim bila pretrd oreh. Naš stric križankar je vpletel vanjo vrsto imen znanih celovških, beljaških in drugih tvrdk, ki oglašujejo v našem listu in katerih imena reševalcu ne bo težko uganiti. — Praktične in vrednostne nagrade bodo tudi tokrat zadovoljile srečne izrebanke.

Besede pomenijo:
Vodoravno: 1. Znamka avtomobilov, ki ima

ne samo v Avstriji, temveč po vsem svetu največji ugled. 2. Hrvaški baron Trenk je imel ta priimek, ko je s svojimi regimenti reševal Habsburžane. 3. Dolga povest. 4. Največja trgovska hiša na Koroškem. 5. Znana in priljubljena trgovina s semeni v Beljaku. 6. Domače žensko ime, tudi Aškerčeva pesem. 7. Rodbinsko ime umrle žene bivšega argentinskega diktatorja. 8. Domača oblika ženskega imena. 9. Žival roparica. 10. Sestavina organskega telesa. 11. Kontinent. 12. Rudnik živega srebra v Slo-

veniji. 13. Ploskovna mera. 14. Rastlina — začimba. 15. Moško krstno ime. 16. Šivalna potrebščina. 17. Prisega (nemško). 18. Drugo ime za dečvo. 19. Očka. 20. Značilnost moštosti. 21. Žensko ime. 22. Uboga, nesrečna. 23. Otok v severnem Jadranu. 24. Vranji glas. 25. Monarh. 26. Starogrški bog vojne. 27. Nadležna žuželka. 28. Žuželka, ki prede. 29. Briga, težava. 30. Okrajšava za „starejši“. 31. Tega in tega datuma... 32. Tuje žensko ime. 33. Trije isti samoglasniki. 34. Nasprotje od mehak. 35. Dva ista so-

glasnika. 36. „Moja“ (latinsko). 37. Zemeljski tečaj. 38. Kratica za „hrvaški“. 39. Staroegiptovsko božanstvo. 40. Okrajšano moško ime. 41. In tako dalje... 42. Oblika osebnega zaimka. 43. Izraz pri kvartanju. 44. Darilo. 45. Izvleček, sreča pri loteriji. 46. Sovražnik železa. 47. Tovarna šolskega pohištva in šolskih učnih pripomočkov v bližini Celovca. 48. Nasprotje od noči. 49. Dom pohištva v Beljaku, zaloge spalnic, jedilnic, kuhinj in tujskih sob. 50. Kakor št. 73. vodoravno. 51. Skrajšano žensko ime. 52. Država v jugovzhodni Aziji. 53. Se kuha, kipi. 54. Organizacija združenih narodov. 55. Glasbena lestvica. 56. Staroznana pivovarna na Koroškem, ena najstarejših v Avstriji. 57. Mera za zlato in dragé kamne. 58. Država v Srednji Ameriki. 59. Ho. 60. Nikalnica. 103. Del moškega oblačila.

Navpično: 61. Prihodnji čas (slovnično). 62. Strojena koža za hlače. 63. Mesto in пристanišče ob Jadranu. 64. Knut Hamsunov roman. 65. Ploskovna mera. 66. „N... čriez izaro...“. 67. Nemški slovar. 68. Rešiti, obvarovati. 69. Med dnevom in nočjo. 70. Še manj kot malo. 71. Znana konfekcijska trgovina v Celovcu na ulici 10. oktobra. 72. Osební zaimek. 73. Označka za prošula taborišča. 74. Novodobna razsvetljava in reklamna pisava „Neon-Austria“ v Celovcu, Villacher Strasse 3. 75. Največji vodopad na svetu. 76. Moderna pekarna v Celovcu na ulici 10. oktobra. 77. Moli! (lat.). 78. Žensko ime. 79. Samski (nemško). 80. Veznik. 81. Svetopisemska oseba. 82. II. vrsta žita. 83. Njej (okrajš.). 84. Manjša utežna mera. 85. Zabji glas. 40. Arabska država. 41. Kot št. 51. vodor. 42. Latinski pozdrav. 43. Trgovska hiša v Celovcu, kjer dobiš vse in najvrednejše za dom in kuhinjo. 44. Jesenska cvetlica. 45. Polžitarica. 46. Sovražnik železa. 47. Izraz za „dovolj, obilo“. 48. Avtomobilska tvrdka v Celovcu na Beljaški cesti, ki ima glavno zastopstvo avtomobilov znamke pod št. 1. vodoravno. 49. Čebelji pridelek. 50. Orientalski naslov. 51. Prislovno določilo. 52. Glas, zvok. 64. Ptičji kralj. 65. Velika vhodna vrata. 66. Kralj iz grške zgodovine. 72. Znana in priljubljena trgovina s pohištvenim blagom, posteljnino in preprogami v Beljaku, Lederergasse. 77. Cvetlica. 78. Velika, moderna trgovina s športnimi potrebščinami, oblačili in obutvijo v največji izbiri v Celovcu, Kramergasse. 80. Nemški humorist, pisatelj in ilustrator. 82. Država na Arabškem polotoku. 83. Verdijeva opera. 84. Kraj iz sv. pisma. 85. Število, ki ni sodo. 86. Kratice za organizacijo zapadno-zavezniške gospodarske pomoči Evropi. 90. Skrajšana oblika za Ivanko. 91. Nada. 92. Egiptovsko božanstvo. 93. Geometrijsko število.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

FJODOR KUZNEJCOV:

ŠKORNJI

Ivan Ivanovič Krutilkin je stopil v poštno čakalnico in se tu postavil v vrsto pred okenčkom. Stal je tako v vrsti in se počasi rinil naprej, dokler ni prišel do okenca in stal pred uradnico.

— Vašo osebno izkaznico, prosim — mu je reklo dekle in mu vrnilo tovarniško propustnico, ki ji jo je pomolil. Ivan Ivanovič je začel jecljati.

— Veste... glejte... stvar je namreč v tem... Dopotoval sem na proslavo 1. maja in čakam pismo od doma.
— Imate osebno izkaznico ali je nimate?
— Seveda, da jo imam.
— Potemtakem mi jo dajte!
— Ne morem.

Ivan Ivanovič je potisnil glavo skozi okence, se nagnil k dekletu in mu rekel:

— Potisnil sem jo bil v škorenj, da bi je ne izgubil.

— Kaj se to mene tiče? Brez osebne izkaznice pisma ne oddam.

— Toda slišite... Bodite ljubeznivi...
— Ne morem! Takšni so predpisi.
— Pa naj bo... To pomeni, da moram sezuti škorenj.

Ivan Ivanovič se je nekoliko odmaknil od okenca in se ozrl okoli sebe. V prostorni sobi poštne čakalnice ni bilo niti enega prostega sedeža. Slekli si je plašč in ga položil na pod. Nato je sedel na plašč, primaknil k sebi torbo in si začel sezuvati škorenj. Kmalu se je okoli njega zbrala skupina radovednih ljudi, začela so padati vprašanja:

— Kaj mu je? Zakaj si sezuva škorenj?
— Neumnost, je rekel nekdo z zelo pretrpljenim obrazom — to je zaradi žuljev...

Uradnica je pomolela glavo skozi okence in z zanimanjem opazovala moža, ki je še vedno sedel na podu in se znožil. Ivan Ivanovič si škornja ni mogel sezuti. Znojil se je in bil že ves izčrpan. Vsa njegova moč mu ni pomagala. Pogledal je okoli sebe s prosečim izrazom:

— Državljani... tovariši... pomagajte mi — je poprosil.

Neki Pavlov, ki je imel nataktna dečela očala, je pristopil in začel vleči za škorenj. Vlekel je, se napenjal in vzdihoval. Brez uspeha. Pri vsem naporu mu je uspelo le to, da so mu padla očala. Pobral jih je, si jih nataknil na nos in šel po svojih opravkih. Nato se je iz gneče prerinil velikan, ki je imel prste debele kot kake klobase. Lotil se je škornja. Ljudje so ga v mučni tišini opazovali. Vsi so bili prepričani, da mu mora uspeti: ali škorenj ali noga ali morda celo oboje! Ivan Ivanovič je priprl oči. Močno ga je bolelo. Možakar je z vso silo vlekel škorenj in potegnil za seboj po podu tudi moža...

— Brez opore se tu ne da storiti ničesar... Kakršna koli opora... — je rekel možakar in si brisal znoj, ki mu je curljal po čelu. Iz množice se je ločilo pet mož, ki so se razvrstili drug za drugim za hrbtom Ivana Ivanoviča. Prejšnji možakar je ponovno potegnil za škorenj. Brez uspeha! Tako Ivan, kot

ostalih pet so zdrsli po podu za njim.

— Tovariši, je zarohnel možakar — potrebujem še dva mladeniča prostovoljca.

Pristopili so še trije in se pridružili verigi petorice. Možakar je sket prijel za Ivanov škorenj in ga začel vleči. Škorenj se je premaknil, Ivan pa ne. Uporni možakar je napravil še močan sunk. Trenutek zatem je že držal v rokah škorenj.

Ivan Ivanovič se je dvignil in potisnil roko v škorenj. V njem ni bilo ničesar...

— Ni ta... Ni pravi — je vzdihnil.
— Kaj, da ni pravi! Kaj pa sedaj? — je rekel možakar.

— Niste mi sezuli pravega škornja! Možakar je prebledel.

— Kaj hočete s tem reči?

— Hotel bi vam reči, da bi mi bili morali sezuti drugi škorenj.

— Drugi škorenj? Ha, drugi škorenj! — se zadere Goljat in z vso naglico zbeži iz čakalnice.

Ivan Ivanovič Krutilkin je obsedel na podu. Bil je tako utrujen, da se ni mogel niti premakniti. Rdečelasa uradnica pa je začela kričati na ljudi, ki so stali okoli njega.

— Kaj stojite tam? Zakaj mu ne pomagate? Teda je stopil iz vrste drugi tip. Bil je to šibko drobno človeče. Stopil je h Krutilkinu, si zavihal rokave in prijel za levi škorenj. Ljudje so ga opazovali z odprtimi usti. Drobno človeče je le malo potegnilo in škorenj je bil že z noge. Ljudje so ostali kot za prepašeni. Drobno človeče pa ironično pogleda okoli sebe in se, ne da bi kar koli rekel, napoti k izhodu.

— Kolika moč, je rekel nekdo od prisotnih in se približal Krutilkinu. — Hotel bo vedeti, kako je levi škorenj tako lahko sezul, medtem ko desnega... A levi škorenj... en, dva, tri... nič!

— Ker je desni škorenj manjše številke. Desni škorenj ima številko 39, levi pa 41.
— Kako to?
— Ko sem kupoval, sem se pomotil!

Ivan Ivanovič Krutilkin je nato stisnil škorenj pod pazduho, se bos napotil k okenčku in pomolil uradnici svojo osebno izkaznico.

— Moje pismo...

Dekle z rdečkastimi lasmi podrobno pogleda izkaznico, stopi od predala do predala, prebrska in premeče vsa pisma in nato ravnodušno reče:

— Za Krutilkina ni nič.

Brez „kofetka“ mi ni živeti

Kaj bi ženske le začele brez kofeta sladkega, hudo vse bi zaihte, hujšega ne b'lo bi zla.

Vsaki dan prežgana juha, grah, fižol in pa krompir, to ne dalo bi nam duha ampak zgago in nemir.

Če pa vsako jutro redno stal na mizi bi kofe, vse bilo bi zadovoljno: mož, otroci in žene.

Torej nič čez kavo rjavo boljšega na svetu ni! In če stalo bi tud' kravo, zanjo nič predrago ni.

Nežika Srienc

stopinjah ter spoštoval in gojil domačo tradicijo, povezano s slovenskim maternim jezikom, obenem pa znal našo občino včleniti v tok novega časa. Nekaj časa je bil tudi marljiv cerkveni pevec. Toda v njem so se Radišani zmotili. Za tajnika si je župan izbral učitelja Ibovnika, po rodu iz Borovelj. Ta je bil od leta 1903 do leta 1910 učitelj na Radišah, obenem pa gonilna sila protiverske gonje in ponemčevanja.

Gasilci, ki so največkrat gasili — žejo

Česar ni mogel opraviti pri otrocih v šoli, je poskušal nadomestiti drugod, posebno na občini. Da pritegne odrasle moške, je z županovo pomočjo ustanovil „požarno brambo“ in se dal postaviti za njenega poveljnika „Hauptmanna“. Kot marsikje drugod so se ti gasilci „poklicno udejstvovali“ najraje v županovi gostilni, kjer so gasili — žejo. Imeli so sijajne uniforme z bleščečimi čeladami. Po marsikateri važi in paradi so tako temeljito pogasili žejo, ki je nenehno žgala v njihovih grlih, da so se vinjeni gasilci v svojih uniformah in čeladah valjali po jarkih in stezah.

Spričo tega veri in narodu nasprotnega delovanja liberalcev je leta 1905 novomašnik Valentin Lakner, pd. Hrastnikov iz Radiš, ustanovil slovensko „Izobraževalno društvo“ in tamburaški zbor. V društvu je še trdneje povezal narodno zavedne in veri vdane Slovence. Na sestanke so prihajali tudi govorniki od drugod. Navduševali in prosvetljevali so ljudstvo, ne le za narodne in verske ideale, ampak ga tudi poučevali o umnem kmetovanju ter o potrebi, da se kmečka gospodarstva prilagodijo zahtevam sodobnosti. Učili so jih, kako je treba izboljšati živinorejo ter obdelovanje polj. Po prizadevanju „Izobraževalnega društva“ so prišli na Radiše prvi na pol železni plugi, ki so nadomestili dotlej rabljeno leseno oralo. Pravili so jim „Dravščji plugi“, ker so jih izdelovali na Kočuhu pri Šmarjeti v Rožu. Je bil to velik napredek, kajti oranje z lesenim oralom po naših zelo kamenitih poljih je bilo hudo utipljenje za človeka in živino. Začeli so tudi uvajati rabo umetnih gnojil ter gojenje okopavin in detelj. V tem so bili vodilni predvsem mladi slovenski kmetje, ki so si z naprednejšim gospodarstvom znatno izboljšali tudi svoj gnotni položaj in utrdili domačije. Tako so bili v desetletju pred izbruhom prve svetovne vojne vprav zavedni slovenski kmetje nosilci gospodarskega napredka na Radišah. To so jim z zavistjo tudi priznavali osramočeni „fortšritlerji“.

Tudi zanje je takrat vedno bolj razraščajoči se Bauernbund prirejal zborovanja, vendar so bila povetno namenjena narodnostnemu hujskanju in protiverski gonji. Govorniki so prihajali iz Celovca in drugih mest. Imeli so lahko delo, kajti domači „fortšritlerji“ so le s težavo sledili učenim govorom; njihovo znanje nemščine ni seglo tako daleč, da bi mogli govornika kaj vprašati ali mu celo ugovarjati. Mogli so le prikimavati.

V teh razmerah se je razvil oster politični boj med narodno zavednimi in globoko vernimi slovenskimi srednjimi in malimi kmeti na eni strani ter večjimi posestniki, ki so se bili predali liberalizmu in se polagoma utapljali v ponemčevalnem valu. Župan Rudic, ki je dolga leta županoval na Radišah, je bil glavna oseba v tem razdobju, ki pa je še preblizu za podroben in objektivni zgodovinski popis.

(Dalje)

Kako je bilo v minulih časih na Radišah

(Po zapiskih L. P. priredil *)

Zavedni Slovenci so se začeli združevati

Srednji, mali kmetje in bajtarji „kajžlarji“, ki so jih veliki kmetje postrani gledali in zaničevali, pa tudi razni dninarji in posli, ki so jih veliki kmetje brezsrčno izkoriščali, so se začeli tesneje povezovati. Ne le zato, ker so jih družili skupno-interesi in obramba pred zaničevanjem in izkoriščanjem, ampak zato, ker jim ni bilo prav udarjanje proti veri, duhovščini ter slovenstvu. Bila je takrat večina ljudi po Gurah globoko verni, pa tudi zavedala se je, da je njen materni jezik slovenski in ga ljubila. Zato so se oklenili Slovenske krščanske stranke, ki se je bila začela porajati na Koroškem. V njej so se poleg nekaterih starejših rodoljubov zbirali povetno mladi možje s širšim obzorjem. V prvi vrsti imenujem Šimana Ogrisa, pd. Kopajnika v Tucah, ki je dolga desetletja stal v ospredju slovenskega političnega in narodnostnega boja v Radišah. Njega so podpirali pri delu Alojz Taler, pd. Tonč iz Radiš, Sušnik, pd. Metaver v Rutah, Friderik Koban, pd. Peter v Kozju, Franc Rutnik, pd. Smeričnik v Dvorcu in drugi.

Med tem se je znanje branja in pisanja znatno razširilo med mladim rodod, ki je obiskoval šolo. Da ni protinarodno delo učiteljev v šoli tako uspevalo, kot so si le-ti želeli, je v glavnem zasluga duhovščine in prav posebno Mohorjevih knjig, ki so bile pri vsaki hiši. Tudi tednik „Mir“, ki je izhajal v Celovcu, je imel pri nas mnogo bralcev, nekateri so pa imeli tudi naročenega „Domoljuba“ iz Ljubljane.

Pa tudi liberalci ali „fortšritlerji“ so morali nekaj brati. K njim je prihajal proslu-

li „Štajerc“, ki je pred prvo svetovno vojno izhajal v Ptuj. Bil je to v spakodranem slovenskem dialektu pisan list, strupeno nasproten veri in „Kranjcem“, kot je že takrat imenoval vse zavedne Slovence, pa čeprav so se rodili in vse življenje prebili na Spodnjem Štajerskem. Naši liberalci so morali naročiti ta list, če so sploh hoteli kaj brati, kajti večina se v šoli ni naučila toliko nemško, da bi razumela v pismenem jeziku pisane nemške liste. Tako je „Štajerc“ kljub svoji strupenosti pričal našim liberalcem, da niso Nemci, in jih seznanjal — sicer ne hote — s popačeno, a še vedno kolikor toliko čitljivo pismeno slovenščino.

Županov podpis s pečatom in — oslovski podkev

Mladi rod je postajal vedno bolj nezadovoljen z županom Scatom, ki je že predolgo sedel na svojem stolčku, obenem pa je imel svojo pisarno v drugi občini. Ljudje so go-drnjali, češ ali je res treba, da imamo na Radišah župana, ki ne zna brati in pisati. Svoje ime vtiskuje na papir kot osel podkve v blato. Župan Scat je namreč namesto podpisa uporabljal pečat (štamplijo) s svojim imenom.

Vse to je pripomoglo k temu, da so se na volitvah, menda leta 1903 ali 1904, zedinili občani in izvolili mlajšega, bolj izobraženega ter razgledanega moža, Andreja Rutnika, pd. Rudica v Dvorcu, ki je bil splošno priljubljen. Ta je vprav takrat po smrti svojega očeta, ki je bil ugleden pošten in veren mož, podedoval srednje veliko, a zelo dobro urejeno posestvo. Volilci so bili prepričani, da bo tudi sin sledil po očetovih

ročili liter domačega, ki odganja skrbi. Pri sosednji mizi se je prerival z natakaričo fabričan Pepe. Imel je strupen jezik in žilica mu ni dala miru. Poznali so ga kot zdražbarja, ki se je kaj rad zaletaval v goste.

„Lej jih, tri kralje izpod gora! Ste prišli, da stajate točo. Še premalo vam je vrag oklestil! Zdaj so kmetje začeli piti že v ponedeljek. Komur nese, ta lahko pije vino. Prekleta baharija kmečka!“

V Gregoriju je vrel, da bi vstal in jo pošteno priložil izzivaču. Zadržal ga je Peter, ki je udaril z roko po mizi, da so odskočili kozarci. „Da veš, od danes naprej smo vozniki in imamo ob čem, da si ga privoščimo!“

Poklical je Ludvika in plačal.

„Kam se vam pa mudi?“ je zadrževal krčmar.

„Vozili bomol!“ so udarili vsi trije obenem.

„Tako? Potem pa še en liter, plačam jaz!“ Spili so stoji in odšli. Pijanec pri mizi je vpil za njimi: „Hihot! Les k sebi! Ohaal!“ Pri kovaču so se domenili, da pripeljejo vole podkovat. Naj vse pripravi do večera, so naročili.

(Dalje prihodnjic)

F. GRIVSKI: 5

Vozniki POVEST

„Kaj nam mar njive in vinogradi! Vozili bomol!“

Kar počez so jo ubrali po vasi k veliki žagi, ki je stala ob deročem potoku. V lepi hiši, podobni vili, je stanoval gospod Ernest, trgovec z lesom in lastnik velike žage. Nizek, rejen pa silno živahen mož. V roki je vihnel rumenkast meter in tolkel z njim po deblih. S kletvami je obsipal delavce in jih podil k jezu, ki ga je deroči potok zamašil. Obstal je pred visokimi skladi žaganic in krljev. Naglo je meril, pisal v zmečkani zvezek in zmerjal krivonogega delavca, ki je s cepinom valil hlode.

Pred gospoda Ernesta so stopili trije gospodarji. Prekrižal je roke na hrbtu, se razkoračil, pomežiknil z desnim očesom in stegnil debeli vrat.

„No?“

Vsi trije so molčali. Ernest se je zakrohotal na ves glas. V zadregi je začel Gregor:

„Prišli smo, da bi krlje vozili!“

„Tako! Kdo pa bo oral in kosil, a?“

NE ZANEMARJAJ SAMEGA SEBE!

(Nadaljevanje s 6. strani)

sedje spravili v bolnico. Službujoči zdravnik je štefana pregledal in ga poslal na röntgenološko preiskavo, ki je ugotovila kostolom vratu desne stegnenice. In štefan je počival dva meseca v bolnici. Zdravniki so ugotovili, da ima štefan tudi razne druge bolezni. Tako so našli pri njem razširjenje srca, vnetje dušnikov in začetno poapnenje žil, ne govoreč o zanemarnjenih zobeh. Sestra in zdravniki so mu večkrat očitali, zakaj se je tako zanemarjal. Začeli so zdraviti tudi srce in pljuča. Po dveh mesecih je štefan že zopet mogel hoditi, čeprav najprej samo z berglo. Nato je hodil še k zobozdravniku, da bi mu vsaj za silo popravili zobe.

Ko je prišel domov je pri gibih v desnem kolku še sicer tu in tam čutil bolečino in bil neokreten, vendar se je drugače zelo popravil ter se počutil svežega in spočitega. Sklenil je, da se ne bo več zanemarjal, kar je tudi držal na veliko veselje telesnih organov, ki so tako prišli do izpolnitve svojih želja in si opomogli. Ostalim starejšim vaščanom pa je štefan rad pripovedoval o svoji nesreči, ki ga je izmordila in jim naročal, naj se ne zanemarijo, ampak zunaj na svežem zraku naj žive po zdravstvenih načelih, ker le na ta način bodo lahko ostali še dolga leta sposobni za delo.

HUMORIST IMA BESEDO

Zemeljska os je pač najbolj upravičeno od vseh besed ženskega spola. Zastopa namreč ženski princip v najbolj čisti obliki — da sama v sebi miruje in da se mora ves svet vrteti okrog nje. Katera žena tega ne ve, odkar se zemlja vrti...

„Iščite ženo“, pravijo Francozi, ki že morajo vedeti — vedno je v ozadju ženska. Kamorkoli pogledamo v zgodovino, v umetnost ali v vsakdanje življenje, povsod vidimo, da odločajo očarljive zastopnice onega spola, ki ga v šali in iz vljudnosti imenujemo šibkega, da, tako šibkega, ki ga pa častimo in ljubimo. V vsakdanje zemsko življenje vpleta namreč, kot pesniki oznanjajo, nebeske rože — kar pa tudi vsakdo ve iz lastnega izkustva, čeprav se prav nič ne spozna v vedi o rastlinah.

Že davno so ljudje pozabili, da je Eva prvič s svojim zapeljevanjem napravila moža slabega ter ga odvrnila od tako puste poti dolžnosti in kreposti ter s tem povzročila človeštvu toliko zapletljajev. Toda bodimo odkriti, kdo bi v Adamovi koži drugače ravnal? Celotni cesarji so pozabljali v naročjih kronanih žen na svoje dolžnosti in naloge. Ker

se je lepa Helena v zakonu dolgočasila ter se dala odvesti, je morala pasti Troja in ves sestav klasičnih božanstev je bil s tem zaposlen. Saj se vendar noben mož ne razsrdi več, pa naj trdi, kar hoče, razen če gre za žensko.

In kdo more kljub vsakdanjemu hrupu zadržati pogled ob ženski postavi? Od Milonove Venere do sodobnih kamnitih prič ženske lepote se dviga en sam nepretrgan sprev časti in slave za srečo, pa tudi za zmedo, ki nam z njo te sile sačinjajo naše dni. Od „ti si moja, jaz pa tvoj“ neznanega sreč-

nika pa do vriskajoče predanosti „tvoje je moje srce in tvoje naj vedno ostane“ večna, nepretrgana veriga neprostovoljnih dokazov privlačnosti in sreče, ki jo pripravlja žena, ljubljena žena. Pripravlja nam nebesa na zemlji, da bi pozabili na Evin greh.

Se več o tem pisati bi pomenilo vodo nositi v Vrbsko jezero. Mi možje pa, ki dan na dan zapuščamo vsako jutro dom, da sprejemamo nase vsakdanjo borbo za življenje, vemo prav dobro, da je najlepši trenutek dneva oni, ko moremo zvečer razbrati iz dvojih ljubljenih oči veselje in radost, da smo se vrnili domov.

Dr. E. Z.

PESTRO IN ZANIMIVO

Pošten tat

V Modeni so trgovcu Antonu Giovanniju ukradli pred božičem torbo s 450.000 lirami. Kako vesel je bil, ko je že drugi dan zagledal pred pragom zopet torbo in v njej 440 tisoč lir z listkom: „Obdržal sem si le 10.000 lir, ker sem jih res nujno potreboval. Vrnili vam jih bom brž po Božiču. Oprostite!“

Kralj planin

Najbolj divji med pticami-roparicami je tako imenovani kraljevi orel. S kremplji se baje zažene celo v človeka in ga dvigne v skalne višine.

Potovanje okoli sveta

Francoski pisatelj Jules Verne je pred 100 leti objavil roman „V 80 dneh okoli sveta“. Tedanji ljudje so ga imeli za sanjača, a njegove napovedi so danes že več kot resnične. Okoli zemlje lahko prideš ne v 80 dneh, ampak v 76 urah. Februarja bo namreč neka skandinavska letalska družba vpeljala redne

vožnje iz Skandinavije čez severni tečaj na Japonsko in Filipine; od tod pojde pot po sedanji progi čez Indijo, Egipt in srednjo Evropo nazaj domov. Od ponedeljka do srede vidiš lahko 18 dežel in 3 kontinente. Vse skupaj traja z vmesnimi postajami vred le 76 ur.

Borba za enakopravnost jezikov

V sv. pismu smo se učili, kako je Bog zmešal ljudem jezike, ko so zidali babilonski stolp. Od takrat je na svetu nad 4000 raznih jezikov. Največ jih je menda v Indiji. Uradnih je 15. Najbolj razširjen je hindu, ki ga govori okoli 150 milijonov ljudi. Za njim prihajajo jeziki: telegu, mahrati, tamili in bengali. V Indiji se poslužuje vsakega teh okoli 30 milijonov prebivalcev. Poleg tega je pa v deželi še 720 raznih jezikovnih narečij.

Zanimivo je, da se je tudi v Indiji začela borba za enakopravnost jezikov v javnem življenju. Kot skupni občevelni jezik izobražencev velja v Indiji še vedno angleščina.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 20. I.: 7.20 Duh. nagovor. 7.25 S pesmi-jo pozdravljamo. — PONEDELJEK, 21. I.: 14.00 Poročila, objave. — Za našo vas: Kako vpliva pitanje na kakovost mesa. 19.45 Poje ženski vokalni kvartet. — TOREK, 22. I.: 14.00. Poročila, objave. — Torkovo kulturno pismo. Zdravniški vedež: O glavi in glavobolu. — SREDA, 23. I.: 14.00 Poročila, objave. — Iz domačih gajev: Pred mikrofonom R. C. so Selska dekleta. 18.45 Okno v svet. — Portret generalnega tajnika OZN. — ČETRTEK, 24. I.: 14.00 Poročila, objave. — Na zapečku: Z mikrofonom R. C. v Dobu. Obisk pri camarju. — PETEK, 25. I.: 14.00 Poročila, objave. — Za naše malčke. 18.45 Narodne pesmi in glasba. — SOBOTA, 26. I.: 9.00 Od pesmi do pesmi. — NEDELJA, 27. I.: 7.20 Duhovni nagovor. 7.25 S pesmijo pozdravljamo.

LODRON

Strokovna trgovina za vaš dom

Beljak — Villach, Lederergasse 12

Prešite odeje (kovrči) — modroci — posteljno perje — inliti — posteljno blago — flanelaste rjuhe — blago za pregrijala in pohištvo — preproge in tekači — podloge za tla. — Kvalitetno in poceni

LLOID AVTOMOBILI

Deželno zastopstvo, delavnica in skladišče za nadomestne dele

A. KRAINER

KLAGENFURT, Ankershoferstr. 57, tel. 44-71

Prispel je model 57. Zahtevajte poskusne vožnje. Na željo pošljemo prospekte!

Peči, štedilnike

KAKOR VSE KMETIJSKE POTREBŠČINE dobite najugodnejše pri

HANS WERNIG

Celovec, Paulitschgasse (Prosenhof)

Oglašuj v našem listu!

V globoki žalosti sporočamo, da je moral naš dolgoletni osnovni delavec in miner, gospod

Franz Lakner

na posledicah tragične usode pri izvajanju svojega poklica v kamnolomu Bergstein pustiti svoje življenje.

V njem izgubimo zvestega, pridnega sodelavca in dobrega delovnega prijatelja, kateremu hočemo ohraniti vedno časten spomin.

V sredo, dne 16. januarja 1957, ob pol 10. uri dopoldne smo spremili našega rajnega sodelavca od hiše žalosti iz Mittertrixen šte. 1 na pokopališče sv. Frančiška k večnemu počitku.

Velikovec-Völkermarkt, dne 14. januarja 1957.

Die Betriebsleitung und Gefolgschaft der
STUAG
Strassen- und Tiefbauunternehmung
Aktiengesellschaft
Zweigniederlassung für Kärnten
Völkermarkt

MALI OGLASI

VSAKA BESEDA STANE 1.10 Š (IN 10% DAVKA)

Poudarjene besede in take z več kot 15 črkami stanejo 2.20 šil (in 10% davka). — Naročilo malih oglasov naslovite na upravo „Našega tednika“, kjer mora biti najkasneje do vsakega ponedeljka zvečer. Oglas morete naročiti tudi telefonsko (Celovec št. 43-58).

KINO

CELOVEC-KLAGENFURT
STADTTHEATER

18. in 19. I.: „Kitty und die grosse Welt“, barvni film z Romy Schneider.
20. do 24. I.: „Heidemarie“, barvni film.

PRECHTL

18. do 24. I.: Maria Schell v filmu „Liebe“. Film o pretresljivem romanu „Vor Rehen wird gewarnt“ (za mladino prepovedano).

VOLKSKINO

19. do 22. I.: Zabavni film „Kitty und die grosse Welt“.

KAMMERLICHTSPIELE

Od 22. I. naprej „Gefangene des Stromes“, prvi moderni Western film.

WULFENIJA

18. do 21. I.: Cinemascope — barvni film „Zur Hölle und zurück“, (ni za mladino).
22. do 24. I.: Cinemascope — barvni film „König der Safari“, (ni za mladino).

PLIBERK

19. do 20. I.: „Die Wirtin zur gol-

denen Krone“. 22. do 23. I.: „Die Helden sind müde“, (ni za mladino).

POROKA

Za vsako nevesto primerne okraske za glavo, novosti v nevestinih pajčolanah, mirte, za camarje, velika izbira v strokovni trgovini „PRINZESS“, Klagenfurt, Alter Platz 34.

Enosni priklopniki, osi za priklopnike, platišča, vzmeti in obroče dobavlja rabljene in poceni AUTOVERWERTUNG FRANZ RUMWOLF, Klagenfurt, Flatschacher Strasse 18, telefon 37-78.

Črke za portal pri Jenoch, Tudi Neon-razsvetljava. Klagenfurt, Herrengasse 14

PREPROGE IN ZAVESE
pri

PRAUSE
Klagenfurt, Bahnhofstr. 8

Cemu ste v skrbeh, če boste še dobili „Naš tednik — Kroniko“ v trafiki ali pa morda pri sosedu! Izpolnite to naročilnico in naš list dobite na dom!

Tu odrežite in pošljite kot tiskovino v kuverti na naš naslov (Celovec - Klagenfurt, Viktringer Ring 26)!

Kot naročnik dobite naš list hitro in zanesljivo!

Naročilnica

S tem naročam list

„Naš tednik — Kronika“

Plačilne možnosti: mesečno 4.— šil. za tuzemstvo. Pri plačilu za pol leta ali celo leto dobite popust.

Ime:

Naslov:
(prosimo, da točno navedete tudi pošto!)

Datum: (Podpis)